

नमो नमो निम्बल दसनस्त
पंचम गणधर श्री सुपर्यास्वामिने नमः

३८ जीतकल्प-छेदसूत्रं

(सटीक)

[पञ्छेद सूत्रं]

(जिनभद्रक्षमाश्रमण विरचितं-मूलम् + श्री सिद्धसेनगणि विरचिता - चूर्णिः)

सिद्धत्य-सिद्ध-सासन सिद्धत्य-सुयं सुयं च सिद्धत्यस्त ।

वीर-वरं वर-वर्यं१ वर-वरएहि महियं नमह जीव-हियं ॥

एकारस वि गणहरे दुद्धर-गुण-धारए धराहिव-सारे ।

जंघु-प्यभवाइए पणमह सिरसा समत्त-सुत्तत्य-धरे ॥

दस-नय-पुव्वी अइसेसिणो य अवसेस-नाणिणो य जत्तेणं२ ।

सव्वे वि सव्व-कालं तिगरण-सुद्धेण नमह जइ-गुण-पवरे३ ॥

एत्तो नेव्वाणंगं४ नेव्वाणं गमयतीति निव्वाणंगं ।

पगयं पसत्थ-वयणं पहाण-वयणं च पवयणं नमह सया५ ॥

नमह य अनुओग-धरं जुग-प्यहाणं पहाण नाणीण मयं६ ।

सव्व-सइ-सत्थ-कुसलं दंसन-नाणोवओग-मग्गम्मि ठियं ॥

जस्स मुह-निज्झरामय-मय-वस-गंधाहिवासिया इव भमरा ।

नाण-मयरंद-तिसिया रत्ति७ दिया य मुनिवरा सेवंति सया ॥

स-समय-पर-समयागम-लिवि-गणिय-च्छंद-सइ-निम्माओ ।

दससु वि दिसासु जस्स य अनु ओ गो८ भमइ अनुवमो जस-पडहो ॥

नाणाणं नाणीण य हेऊण९ य पमाण-गणहराण य पुच्छा ।

अविसेसओ विसेसा विसेसियाऽऽव स्स य म्मि अनुवम-मइणा ॥

जेन य छेय सुय तथा आवत्ती-दान-विरयणा जत्तेणं ।

पुरिस-विसेसेणं१० फुडा निज्जूढा जीयदान कप्पम्मिविही ॥

पर-समयागम-निउणं सुसमिय-सु-समण-समाहि-मग्गेण गयं ।

जिनभद्रखमासमणं खमासमणाणं११ निहाणमिव एकं ॥

तं नमिउं मय-महणं मानरिहं लीम-वज्जियं जिय-रोसं ।

तेन१२ य जीय-विरइय-गाहाणं विवरणं भणिहामि जहत्यं ॥

चू को वि सीसो विनीओ आवस्सय-दसकालिय-उद्धरज्झयणा-ऽऽयार-निसीह-सूयगड-
दसाकप्प-ववहार-माइयं अंग-पविडं बाहिरं च सुत्तओ अत्थओ य अहिज्झिऊण गुरुमुवगम्म

अनुजाणावेऊण बारसावत्त-कय-किइकम्मो पायवडिओ ठिओ कर-यल-जुयलं मत्थाए ठवेउं विन्नवेइ-‘भगवं ! कप्प-ववहार-कप्पियाकप्पिय-चुल्लकप्प-महाकप्पसुय-निसीहाइएसु छेद-सुत्तेसु अइ-वित्थरेइ पच्छित्तं भणियं । पइ दिवसं च तेन असमत्थो विसोहिं काउं । मइ-वामोहो य से भवइ १३ अन्न १४ गंधेसु १५ । नाणाइयारेसु १६ आवत्ती का, कम्मि वा कं दानं दिज्जइ त्ति । एवं वियाणिऊण, जहा अपरिमूढो अप्पणो परस्स य अइयार-विसोहिं करेमि, तहा पसायं करेह १ त्ति । तओ गुरुणा बहु-सुय-चिर-पव्वइय-कप्पियाइएहिं गुणेहिं संजुत्तं अप्पत्तापत्त-वत्त-तिन्तिणिय-चल-चित्तादि-दोस-विरहियं च नाऊण ‘जीयववहारस्स एस जोगो’ त्ति गुरुणा भण्णए १ ‘सुण भव्व सत्ता ! असुह-कम्म-मल-मइलियस्स परम-विसोहणं जी य व व हारं’ त्ति । बहु-विग्घाणि सेयाणि; इमं च सत्थं परम-सेयं । तेन कय-मंगलोवयारेहिं सत्थमारभेयव्वं । तं च आरभमाणो गुरु मंगलत्थं भणइ-

मू. (१) कय-पवयण-प्पणामो वोच्छं पच्छित्तदानं-संखेवं ।
जीयव्ववहार-गयं जीयस्स विसोहणं परमं ॥

यू. ‘कयपवयणं पगय-वयणं ति वा, पहाण-वयणं ति वा, पसत्थ-वयणं ति वा-पवयणं । पवुहंति तेन जीवादयो पयत्था इति पवयणं । तहिं वा अहिगरण-भूए । पवदतीति पवयणं-चउव्विहो संघो । पइह-वयणं ति वा-तदुवओगाण पन्नत्ताओ संघो त्ति जं भणियं होइ । जेन तं सुयं, तम्मि पइडियं, अनन्-तदुवओगाओत्ति । तं च सामाइयाइ-विन्दुसार-पवज्जसाणं अंगाणंगपविट्ठं सव्वं सुय-नाणं पवयणं ति । पणमणं, पणामो, पूया इति एगड्विय ३ । कओ पवयण-प्पणामो जेन सोहं कय-पवयण-प्पमाणो । वोच्छं-भणामि । पावं छिंदंतीति पायच्छित्तं ४ । चित्तं वा जीवो भण्णइ । पाएण वा वि चित्तं सोहइ अइयार-मल-मइलियं, तेन पायच्छित्तं । पायए ५ चकारस्स छकारो लक्खणिओ । तस्स पायच्छित्तस्स दानं । तस्स संखेवं संगहं । जीयइ-ववहारकयं । जीयस्सेत्ति वत्तनुवत्त-पवत्तो बहुसो आसेविओ महाजनेन ७ जीय-ववहारो भण्णइ । तेन जीय-ववहारेण जं कयं, उवइहं दिन्नं वा । जीय-ववहार-गयं वा, अनुपविट्ठं ति भणियं होइ । जीव पाण-धारणे । जम्हा जीविसु जीविसु जीवन्ति जीविस्संति, तम्हा जीवेत्ति वत्तव्वं सिया । सव्व-कालमुवओग-लक्खणत्तणओ जीवो । तस्स जीवस्स विसेसेण सोहणं । किं कओ विसेसो ? । अन्ने वि मरुयादीया पायच्छित्तं देतिं थूल-बुद्धिणो जीव-घायम्मि कत्थइ सामन्नेण; न पुन संघट्ठण-परित्तावणोइवण-भेएण सव्वेसिमिगिंदियाईणं तसपज्जवसाणाणं दाउं जाणंति । उवएसो वा तैसिं समए एरिसो नत्थि । इह पुन सासने सव्वत्थि त्ति काउं विसेसे ण सोहणं भण्णइ । जहा य पलस-खारोदगाइ वत्थ-मलस्स सोहणं, तहा कम्म-मल-मइलियस्स जीवस्स जीय-ववहार-निदिट्ठं पायच्छित्तं । परमं-पहाणयं, पगिड्ढमिति वा । न अन्नत्थ एरिसं ति जं भणियं होइ ।

एत्थ सीसो भणइ-‘अन्ने वि किमत्थि ववहारा, जेन विसेसिज्जइ-जीयववहारं गयं ति ? । विसेसणं च सइ संभवे वभिचारे वा कज्जइ ।’ गुरु भणइ-‘आमं, अन्नेवि चत्तारि ववहारा अत्थि; तं जहा आगम सुय-आणा-धारणा; पुव्वाणु-पुव्वीए जीयववहारो एएसिं पञ्चमो ।’ सीसो भणइ-‘आगम-ववहाराईणं जीयववहार-पज्जवसाणाणं को पइ विसेसो ? ।’ गुरु भणइ-

आगम-ववहारिणो छज्जणा; तं-जहा-केवल-मन-ओहिनाणी चोइस-दस-नव-पुव्वीए । सुय-

ववहारो पुन अणसेस-पुली एवस्संगिणो वसन्त-ववहारो ववरोरा-सुए य अहिगय-सुत्तया सुय-ववहारिणो ति । आणा-ववहारो-गीयायरिया आसेविय-सत्थत्था स्त्रीणजंथा-बला दो वि जना पगिद्धदेसंतर-निवासिणो अत्रोत्र-समीदमसमत्था गंतुं जया, तया मइ धारणा-कुसलं अगीयत्थसीसं गूढत्थेहिं अइयार-पयासेवणेहिं पेसेइ८ ति । जहा-

पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं जं तं९ । पढमे छके अब्भंतरं तु पढमं भवे ठाणं ।
पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । पढमे छके अब्भंतरं तु सेसेसु वि पएसु ॥
पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । विइए छके अब्भंतरं तु पढमं भवे ठाणं ॥
पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । विइए छके अब्भंतरं तु सेसेसु वि पएसु ॥
पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । तइए छके अब्भंतरं तु पढमं भवे ठाणं ॥
पढमस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । तइए छके अब्भंतरं तु सेसेसु वि पएसु ॥
एवं पढमममुंचंतेण विइय-तइयमाइ जा दसमं । पुढविक्काइयाईसु पुनो वि उच्चारणियाइं ॥
विइयस्स य कज्जस्स पढेण पएण सेवियं होज्जा । पढमे छके अब्भंतरं तु पढमं भवे ठाणं ॥

- एवं विइयस्स वि । एयाए चेव परिवाडीए सव्वाओ गाहाओ भाणियव्वाओ -

पढमं ठाणं दप्पो दप्पो चिय तस्स वी भवे पढमं । मपढमं छक्कव्वयाइं पाणाइयाओ तहिं पढमं ।

एवं तु मुसावाओ अदत्त-मेहुण-परिग्गहो चेव । विइ-छके पुढवाइं तइ-छके होति कप्पाइं ॥

एवं दप्प-पयम्मी दप्पेणं चारियाइं अट्टरस । एवमकप्पाईसु वि एकेके होन्ति अट्टरस ॥

विइयं कज्जं कप्पो पढमपयं१ तत्थ दंसननिमित्तं२ । पढमे३ छक्किवयाइं तत्थ उ पढमंतु पाणवहो ॥

दंसणममुंचंतेणं४ पुव्वकमेणेव चारिणज्जाणि । अट्टरस ठाणाइं एवं नाणाइ एकेके ॥

चउवीसट्टारसया एवं एए भवंति६ कप्पम्मि । दस होती दप्पम्मी सव्वसमासे य मुन संखं ॥

- दुविहा पडिसेवणा-दप्पिया, कप्पिया य । दप्पिया दसविहा । तं-जहा -

दप्प अकप्प निरालम्ब चियत्ते अप्ससत्थ वीसत्थे ।

अपरिच्छिय७-५ कडजोगी८ निरनुतावीय निस्संको ॥

तत्थ दप्पो-धावणडेवणाइं । अकप्पो जं अविहीए९ सेवइ । निरालंबो-आलंबनरहिओ सेवइ ।

चियत्ते ति१०-संजमाहिकारियाणि छट्ठेऊण सेवइ, स त्यक्तकृत्यः । अप्ससत्थेति११-अप्रशस्तेन

भावेन सेवइ । वीसत्थो-इहलोग-परलोगस्स न भायइ । अपरिच्छियत्ति-कज्जा-कज्जाइं अपरिक्खउण

सेवइ । अकडजोगी-जोगं अकाऊण१२ सेवइ । निरनुतावी-जो अकिच्चं काऊण नाणुत्तप्पइ;

जहा मए दुद्ध कयं । निस्संको१३-जो निस्संकितो सेवइ । एसा१४ दप्पिया ॥ कप्पिया चउवीसविहा;

दंसणनाणचरित्ते तवसंजमसमिइगुत्तिहेउं वा । साहम्मियवच्छलत्तणेण कुलओ गणस्सेव ॥

संघस्सायरियस्स य असहुस्स गिलणबालवुद्धस्स ।

उदयग्गिचोरसावयभय१५ कंतासवाइं१६ वसने ॥

एएहिं कारणेहिं जो पडिसेवेइ सा कप्पिया पडिसेवणा । 'किं पुन पडिसेवियव्वं ? ।' 'इमाइं अट्टरस पयाइं ।' तं-जहा-

वयछक्क-कायछक्कं अक्कप्पो गिहिभायणं । पलियंकनिसेज्जा य१७ सिणाणं सोभवज्जणं ॥

- सव्वसमासे य मुण१८ सु संखं १८० दप्पिया, कप्पिया ४३२ ॥ -

सोऊण तस्स पडिसेवणं तु आलोयणं कम्म १९ विहिं च ।

आगमपुरिसस्यारं पडिआउत्तं २० च छेत्तं वा ॥

अवधारेउं सीसो गंतूण य सो तओ गुरुसगासे । तेसि निवेएइ तहा जहानुपुब्बी तयं सच्चं ॥
सो ववहारविहिन्नु अनुमज्झित्ता २१ सुओवएसेणं २२ । सीसस्स देइ आणं तस्स इमं देइ पच्छित्तं ॥

पढमस्स य कज्जस्स २३ दसविहमालोयणं निसामेत्ता ।

नक्खत्ते मे पीला सुक्के मासे २४ तवं कुणह ॥

पढमस्स य कज्जस्स दसविहमालोयणं २५ निसामेत्ता ।

नक्खत्ते मे पीला चाउम्मासे २६ तवं कुणह ॥

पढमस्स य कज्जस्स दसविहमालोयणं निसामेत्ता । नक्खत्ते मे पीला छम्भासतवं कुणह सुक्के ॥

एवं ता उग्घाए अनुधाए तानि धेव कण्हम्मि ।

मास चउमास छ मासियाणि छेदं २ अओ वोच्छं ॥

छिंदंतु तयं भाणं गच्छंतु तवस्स साहुणो मूलं ।

अव्वावडावगच्छे अधीइया ३ वादि विहरंतु ॥

छम्भागंगुल ४ पणए ५ दसभाए ६ ति भाग अट्ठपन्नरसे ।

वीसाए तिभागूणं छम्भागूणं तु पणवीसे ७ ॥

मास चउमास छेक्के अंगुल चउगे तहेय छक्कं तु । एए छेयविभागा नायव्वाऽहक्कमेणं तु ॥

विइयस्स य कज्जस्स तहियं चउवीसयं निसामेत्ता । आउत्त नमोक्कारा हवंतु एवं भनिआहि ८ ॥

एवं नाऊण तहि जहोवएसेण देइ पच्छित्तं । आणाए एस मणिओ ९ ववहारो धीरपुरिसेहिं ॥

एवं सो आयरिओ दव्वखेत्तकालभावसंघयणधिइ १० बलाइयं च परिपुच्छिऊण सयं गमनं,
सीसं वाऽगीयत्थं पेसेइ; अविज्जमाणे वा तस्सेव पेसवितस्स निगूढमेव अतिघारविसोहिं पेसेइ ।

धारणाववहारो-संविग्गेण गीयत्थेणायरिएणं दव्वखेत्तकालभावपुरिस ११ पडिसेवणासु १२
अवलोएऊण जम्मि जं अवराहे दिअं पच्छित्तं तं पासिऊण अत्रो वि तेसु धेव दव्वाइए सु तारिसावराहे
तं धेव पच्छित्तं देइ; एस धारणाववहारो । अहवा केयावच्चगरस्स १८ गच्छोवगगहकारिणो फड्गपइणो
वा संविग्गस्स देसदरिसणसहायस्स वा बहुसो पडितप्पियस्स अवसेस-सुयानुओगस्स १४
उच्चियपायच्छित्तद्धानदानधारणं धारणाववहारो भन्नइ ।

पंचमो जीयववहारो-सो पुन दव्वखेत्तकालभावपुरिसपडिसेवणानवत्ति सरीर-संघयणधीबल-
परिहानिं वावेक्खिऊण तहा १५ पायच्छित्तदानं १६ जीयं १७; जो वा जम्मि गच्छे केणइ कारणेन
सुयाइरित्तो पायच्छित्त-विसेसो पवत्तिओ अत्रेहिं य १८ बहूहिं अनुवत्तिओ नय पडिसिद्धो ।

वत्तणुवत्तपवत्तो बहुसो आसेविओ महानेन । एसो उ जीयकप्पो पंचमओ होइ ववहारो ॥

जीयं ति वा करनिज्जं ति वा आयरनिज्जं ति वा एणइ । जीवेइ १० वा तिविहे वि काले तेन
जीयं २० । सुत्ताओ पुन हीनं समं अइरित्तं वा जीयदानमिति २१ । पंचसु वि पुन ववहारेसु विज्जमाणेसु
आगमेन ववहारं ववहरेज्जा, न सेसेहिं । एवं सुएणं, आणाए, धारणाए, जाव जीयववहारेणं ।
पुब्बिल्लेहिं ववहारं ववहरेज्जा न सेसेहिं २२ ति । किं कारणं ? आगमववहारी अइसइणो
संकिलिस्समाणं विसुज्झमाणं अवट्ठियपरिणामं वा पच्चक्खमुवलभंति, तावइय च से दिति २३

जावइएण विसुज्झइ; सुत्तभणियाओ अहियं ऊन तम्म तं वा; न सुयमणुवत्तए । जं पुन सुयववहारो ते सुयमणुवत्तमाणा इंगिआगार-वत्त-नेत्त-वयण-विगाराइएहिं २४ भावमुव-लक्खिऊण २५ तिक्खुत्तो अइयारं आलोयवेऊण; तं जहा-सुओवएसेण पल्लिउच्चियमपल्लिउच्चियं वा आलोयणाकाले जं जहा आलोएज्जा तं तहा सुओवएसेण ववहरन्तीति । एस २६ सुयववहारो । २७ सुयाभावे आणाए ववहारं ववहरेज्जा । आणाववहारो वि सुयववहारानुसरिसो केवलं २८ निगूढाइ-यारविसेसेण २९ विसेसिओ ३० । धारणाववहारो वि सुयववहारानुसरिसो, केवलं सुओवएसेण ३१ उच्चियपयाणं वेयावच्चकराईणमणुग्गहत्थो ३२ विसेसिओ । सुयववहारेगदेसो ३३ धारणाववहारो ति । धारणानंतरं जीयववहारो । सब्बत्थ य जीयववहारोऽनुवत्तए । दब्बखेत्तकाल-भावपुरिस-पडिसेवणाधिइसंधयणावत्तिरूवं परुवेऊण पंचविहववहारमज्झे जीयववहारेण पगयं । जेन सो सावेक्खो चिरं चानुवत्तिस्सतीति ।

मू. (२) संवर-विनिज्जराओ मोक्खस्स पही, तवो पही तासिं ।

तवसो य पहाणंगं पच्छित्तं, जं च नाणस्स ॥

सू. एईसेगाहाए सम्बन्धो । सीसो भणइ-‘सम्मदंसण-नाणचरणसंवरविनिज्जरतवपयत्थापहाणा, ते सब्बे वि भोत्तुं तवेगदेसं पायच्छित्तं वक्खाणेउमुज्झया किमत्थं तुब्बे ति ?’ । आयरिओ भणइ-‘पारंपरिण चरणपयत्थस्स विसोहिकारणं पायच्छित्तं । चरणविसुद्धीए य कसिणकम्म-पडलुव्वेल्लनानंतरं अव्वाबाहेक्कंति-यच्चंतिय-परमसमसुहलक्खणो मोक्खो संपाविज्झइ ति काउं पायच्छित्तमेव भण्णइ ।’ संवरणं संवरं ढक्कणं पिहाणं ति एगद्धा । विसेसेन निज्जरणं विनिज्जरणं । विनिज्जरा सोहणमिति एगद्धं । संवरणं नवस्स कम्मस्स अनायाणं । निज्जराए पुव्वोवच्चियसुहा-सुहकम्मपोग्गलपरिसाडो । अहवा विसेसियं भण्णइ-मिच्छादंसणाविरइकसायपमायजोगनिरोहो संवरो । कहं ? । मिच्छतावरोहेणं सम्पत्तपडिवत्तीए मिच्छतनिमित्तासवनिमित्तकम्मणो संवरणं कयं भवइ । एवं विरइपडिवत्तीए अविरइपच्चयं कम्मं पच्चक्खायं भवइ । तहा कसाविवज्जणेण तन्निमित्तयं कम्मं वज्जियं होइ । तहा इंदिय-विगहा-निहा-मज्झ-पमायासव-निरोहदारेण तप्पच्चयस्स कम्मणो निरोहो कओ भवइ । धावन-वग्गन-डेवन-लंघन-फोडणाइ-असुह-चेट्ठा-निवित्तीए कायजोगासवल्लपवेसस्स कम्मणो निरोहो भवइ । तहा हिंस-फरुसा-लिय-पिसुण-असब्भूय-डंभ-सद-छलाइ-वायानिरोहेण तप्पच्चयं कम्मं पच्चक्खायं होइ । तहा ईसा-ऽमरिस-भय-सोग-मिच्छाभिसंधाण-राग-दोसाकुसल-संकप्पाइनिरोहेण तन्निमित्तं कम्मं वज्जियं होइ ।

निज्जरा पुन गुत्ति-समिइ-समणधम्म-भावना-मूलगुण-उत्तरगुण-परीसहोवसग्गाहियासणरयस्स भवइ । गुत्ती ति विहा मणाइ । समिइ पंचविहा इरियाइ । समणधम्मो दसविहो खमाइ । भावना दुवालसविहा अनिच्चाइ । मूलगुणा पंचविहा पाणाइवायाइ-निविती । उत्तरगुणा पिंडविसुद्धिमाइया । परीसहा बावीसं सुहाइया । उवसग्गा सोलस । हासा पदोसा वीमंसा पुढोवेमाया दिव्वा एए । हासा पदोसा वीमंसा कुसीलपडिसेवणा एए मानुसा । भया पदोसा आहारहेऊ अवच्चलेण सारक्खणया एए तेरिच्छा । घट्टणया थंभणया लेसणया पवडणया एए आयसंचेयणिया । सो य संवरो दुविहो-देसे सब्बे य । निज्जरा वि दुविहा देसे सब्बे य । जोगनिरोहकाले सेलेसि-पडिवन्नस्स दुचरिमचरिमसमए सब्बसंवरो सब्बनिज्जरा य । सेसकाले देससंवरो देसनिज्जरा य । एवं

‘संवरविनिज्जराओ’ उभयमवि ‘मोक्खस्स पढो’ मग्गो हेऊ मोक्खकारणं मोक्खमग्गोत्ति । ‘तासिं’ पुन संवरविनिज्जराणं ‘तवो पढो’ हेऊ कारणं ति । तस्स य ‘तवस्स पहाणमंगं पच्छित्तं’, जेन पच्छित्तं दुवालसविहो वि तवो अनुवत्तइ । तवस्स कारणं पहाणं पच्छित्तं । तवो कारणं संवरविनिज्जराणो संवरविनिज्जराओ मोक्खस्स कारणमिति । ‘जं च नाणस्से’ ति उत्तरगाहाए सह संवज्झए ।

मू. (३) सारो चरण, तस्स वि नेव्वाणं, चरण-सोहणत्थं च ।
पच्छित्तं, तेन तयं नेयं मोक्खत्थिनाऽवस्सं ॥

चू. सामाइयाइयस्स बिन्दुसारपञ्जवसाणस्स नाणस्स ‘सारो चरणं’ । चरणस्स पुन निव्वाणं सारो । निव्वाणस्स अनंतरकारणं चरणं, कारणकारणं नाणं । चरणस्स कारणं नाणमनंतरं । नाणाओ चरणं; चरणाओ निव्वाणं ति । नाणविसुद्धीए चरण विसुद्धी, चरणविसुद्धीए निव्वाण-फलावत्ती भवइ । चरणविसुद्धी पुन पच्छित्ताहीणा । अओ निव्वाणचरणऽत्थिणा पच्छित्तं ‘नेयं’ जाणियव्व अवस्सं भवइ ।

मू. (४) तं दसविहमालोयण पडिक्कमणोभय विवेग वोत्सग्गे
तव छेय मूल अनवड्डया य पारञ्चिए चेव ॥

चू. तमिति अनंतरगाहानिदिड्डं पच्छित्तं सव्वनामसद्देण सम्बज्झइ । ‘तं’ पच्छित्तं ‘दसविहं’ दसमेयं दसविकप्पं । तं जहा-आलोयणारिहं, पडिक्कमणारिहं, तदुभय-विवेगोसग्गारिहं, तवारिहं, छेयारिहं, मूलारिहं, अणवड्डप्पारिहं, पारंचियारिहं चेति । तत्थ य आलोयणारिहं-आ मज्जायाए वड्डइ । का सा मज्जाया ?

जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुओ उज्जुओ भणइ ।
तं तह आलोएज्जा माया-मय-विप्पमुक्को उ ॥

एसा मज्जाया । आलोयणं पगासीकरणं समुदायत्थो । गुरुपद्मवल्लीकरणं मज्जायाए । जं पावं आलोइयमेत्तेणं चेव सुज्झइ, एयं आलोयणारिहं । १। पडिक्कमणारिहं-जं मिच्छादुक्कडमेत्तेन चेव सुज्झइ न आलोइज्झइ; जहा सहसा अनुवउत्तेणं खेलसिधाणाइयं परिड्डवियं नय हिंसाइयं दोसमावन्नो तत्थ मिच्छादुक्कडं भणइ, एयं पडिक्कमणारिहं । २। तदुभयारिहं-जं पडिसेविय गुरुणो आलोइज्झइ, गुरुसंदिद्धो य पडिक्कमइ ति पच्छा मिच्छा दुक्कडं ति भणइ, एयं तदुभयारिहं । ३। विवेगारिहं-विगिंघमाणो विहीए तमइयारं सोहेइ जत्थ, एयं विवेगारिहं । ४। विउसग्गारिहं-जं कायचेट्ठानिरोहोव-ओगमेत्तेणं चेव सुज्झइ, जहा पुत्तुमणाइयं, एयं विउसग्गारिहं । ५। तवारिहं-जम्पि पडिसेविए निव्वीयाइओ छम्मासपञ्जवसाणो तवो दिज्झइ, एयं तवारिहं । ६। छेयारिहं-जम्पि य पडिसेविए संदूसियपुव्वपरियायदेसावछेयणं कीरइ, नाणावि-हवाहिसंदूसियंगोवंगछेयणमिव सेससरीरावयव-परिपालणत्थं, तहेहावि सेसपरियायरक्खणत्थं, एयं छेयारिहं । ७। मूलारिहं-जेन पडिसेविएन पुनो महव्वयारोवण निरवसेस परियायावणयनानंतरं कीरइ, एयं मूलारिहं । ८। अनवड्डप्पारिहं-जम्पि पडिसेविए उवट्ठावणा अजोगो, कंचि कालं न वएसु ठाविज्झइ; जाव पइविसिद्धतवो न चिन्नो, पच्छा य चिन्नतवो तहोसोवरओ वएसु ठाविज्झइ; एयं अनवड्डप्पारिहं । ९। पारंचियारिहं-अंचुगइ-पूयणोसु, पारं अज्झइ तवाईणं जम्पि पडिसेविए लिंगखेत्तकालविसिद्धाणं, तं पारंचियारिहं । १०। एस एस संखेवओ पिण्डत्थो दसण्ह वि पयाणं भणिओ । सट्ठाणे सट्ठाणे वित्थरेण वि

भासियव्वो । एएहिं चेव पएहिं विवरिएहिं जीयववहारो समण्ड । संपयं जहक्कम-निदिद्धानं
दसण्ह वि पयाणं विवरण भण्णइ कमेण चेव ।

तत्थ पढमं पयं 'आलोयण'ति । तस्स सख्ख निरुवणत्थं

मू. (५) करणिज्जा जे जोगा तेसुवउत्तस्स निरइयारस्स ।

छउमत्थस्स विसोही जइणो आलोयणा भणिया ॥

शू. 'करणिज्जा' नाम अवस्स-कायव्वा । 'जे' इति अनिदिद्धानिदेसो । 'जोगा' इति किरियाओ
सुओवरइद्धानो संजमहेउगाओ कम्मनिज्जरणत्थं । 'तेसु' अनंतरनिदिद्देसु 'उवउत्तस्स' पवत्तस्स ।
अहवा जोगा इति मण-वइ-कायजोगा एएहिंतो किरिया अनन्ता भवती ति तस्सहचरियत्ताओ ।
जोगो विरियं थामो उच्छाह परक्कमो तहा चेद्वा । सत्ती सामत्थ ति य जोगस्स हवन्ति पज्जाया ॥

कायजोगो कहं कायव्वो ? । कुम्भो इव अल्लीणपल्लीणगुत्ते सुप्पणिहियपाणिपाए । अहवा,
उद्धट्ट पायं रीएज्जा, तिरिच्छं वा कट्ट पायं रीएज्जा, साहट्ट पायं रीएज्जा । एवं कायजोगो करणिज्जो ।
वइजोगो वि एवं करणिज्जो

जा यऽसच्चा न वत्तव्वा सच्चाभोसा य जा मुसा । जा य बुद्धेहिं नाइण्णा न तं भासेज्ज पन्नवं ॥

भनजोगो वि एवं करणिज्जो-अकुसलमननिरोहो कुसलमनउदीरणा य । निरइयारस्सेव संखेवेण
मुहपोत्तियाइ-पडिलेहणपमज्जणाई जा जा संजमसामायारीगया किरिया सा सव्वा करणिज्जजोग-
सद्ववच्चा होइ । अहांरत्तव्भंतरानुद्धेया । 'निरइयारस्स' अदुट्टभावस्स । 'छउमत्थस्से' ति
परोक्खनाणिणो । सुओवएसानुसारेण सेसकिरियाकलावाणुद्धानपरायणस्स । 'विसोही'
कम्मबंधनिविस्ती निसल्लया वा । 'जइणो' जयमाणस्स अप्पमत्तस्स । 'आलोयणा भणिया'
जिणिंदगनहरेहिं । सीसो भणइ-निरइयारो नियमा जई चेव होइ तो किमत्थं जइग्गहणं ? । 'भण्णइ-
'हेउ-हेउमत्थावेणं वक्खणं कायव्वं । निरइयारलक्खणाओ चेव हेउओ सो जयमाणो जइ ति
लक्खइ, तेन दोण्हवि गहणं । अह वा जइ ति सामन्नाभिहाणं । तं निरइयारत्तणेण विसेसिज्जइ
निरइयारो जइ ति । पुनो वि सीसो-ते' य जया उवउत्तो निरइयारो य करेइ । करणिज्जा य ते । तो
तत्थ का विसोही आलोइए अनालोइए वा ? 'गुरु भणइ- 'तत्थ जा चेद्धानिमित्ता सुहुमा आसवकिरिया,
सुहुमपमायनिमित्ता वा अनुवलक्खिया ताओ सुज्झन्ति आलोयणा मेत्तेण' । सो पुन गुरु-संदिद्धो
असंदिद्धो वा पुव्वं वा आलोएज्जा, कज्जसमत्तीए वा आलोएज्जा । अहवा पुव्विपि पच्छा वि आलोएज्जा ।

मू. (६) आहाराइ-ग्गहणे तह बहिया निग्गमेसुऽनेगेसु ॥

उच्चार-विहारावणि-चेइय-जइ-वंदनाईसु ॥

शू. अनंतरगाहाए करणिज्जजोगनिदेसमेत्तं भणियं, संपयं पुन नामग्गाहं करणिज्जा जोगा
भण्णंति । के ते करणिज्जा जोगा ? । इमे-आहारो आईए जेसिं गहणाणं तानि 'आहाराइ गहणाणि' ।
एगवयणेन निदेसो कओ । आइग्गहणेण सेज्जासंथारवत्थ-पायपुंछणपडिग्गहगाइ ओहिय-
ओवग्गहिओ य सेसो उवही घेप्पइ । 'तह बहियानिग्गमेसु नेगेसु' गिलाणआयरियबाल-
दुव्वलसेहव्वग असहुपाओग्गो सहगहणनिमित्तं निग्गमने । गहणं तु गुरुमापुच्छिऊण-
गुरुणाणुत्ताओ, सुओवएसेण उवउत्तो, विहीए गिण्हिऊण; तओ जहायही गहियमालोएंतो

सुद्धो । सीसो भणइ- 'जइ गहणे अविमुद्धी, सुद्धी य आलोइए; एवं गहणमेव मा करेउ' । गुरु भणइ- 'जइ गहणं न करेइ तओ आयरिओवज्झायाइ-कुलगणसंघसाहम्मि-यदंसणनाणचरित्त-तवसंजमाईणं ववच्छेओ-भंगो हवइ । तेनावस्सं गहणं विहीए कायव्वं' । अहवा एयं सव्वं आहाराइ-गहणेन गहियं । इमो पुनो वहियानिग्गमोऽनेगो भण्णइ । गुरुमूलाओ सेज्जाओ वा कुलगण-संघचेइयदुविहभेय तद्वव्विण्णसनिवारणाई । अहवा पीढफलयसेज्जासंधारपाडिहारियगहियप्पणत्थं वा निग्गमं करेज्जा । अहवा एयाई निग्गमकारणाई । 'उच्चारविहारवणि' ति उच्चारभूमि-विहारभूमीओ सण्णा-सज्झायसन्नियाओ । चेइयवंदननिमित्तं आसन्नं दूरं वा गच्छेज्जा । साहूणं पुन अपुव्ववहुस्सुय संविग्गाणं वंदण संसयवोच्छेयत्थं वा गच्छेज्जा । आइसद्वेणं सहासत्रायग-ओसन्नविहारीणं वा सहावद्धावणत्थं साहम्मियाणं वा संजमउच्छाहनिमित्तं गच्छेज्जा ।

मू. (७) जं चऽन्नं करनिज्जं जइणो हत्थ-सय-बाहिरायरियं ।

अवियडियम्मि असुद्धो, आलोएंतो तयं सुद्धो ॥

पू. 'जं चन्नं' ति पुव्वगाहाभणियाओ वइरित्तं ति; तं सव्वं च सद्देण समुच्चिज्जइ । तं च खेतपडिलेहणयंडिलसेहनिक्खमणायरियसंलेहणाई हत्थसयाओ परेणं जं आयरियं, तमायरित्ता ससिइगुत्तिविसुद्धि निमित्तं अवस्सं आलोएयव्वं । जं पुन हत्थसयव्वंतरायरियं तत्थ किंचि आलोइज्जइ, किंचि नालोइज्जइ । जहा पासवणखेलसिंघाणजल्ल निविसनुद्धाणवियम्भणाकुञ्चन पसारणोसासणीसासचेइज्जाइ किञ्चि कज्जं नालोइज्जइ । पासवणं पुन पुव्वमापुच्छिऊण वोसिरइ । 'अवियडियम्मि' अनालोइयम्मि, असुद्धो साइयारो, आलोएंतो पुन तं कज्जं आयरियस्स सुद्धो निरइयारो ति भणियं होइ ।

मू. (८) कारण-विनिग्गयस्स स स-गणाओ पर-गणागयस्स वि य ।

उवसंपया-विहारे आलोयण-निरइयारस्स ॥

पू. 'कारणविनिग्गयस्स' ति । दुविहो निग्गमो गच्छाओ-कारणेन, अकारणेन य । असिव-ओमरायदुद्धगिलाणुत्तिमद्वायरियपेसणाइ कारणिओ । चक्कथूभ-पडिमा-महिमा-जम्म-निक्खवण-नाण-निव्वाण-भूमि-सन्नायग-वइग-संखडिपेहाइ निक्कारणिओ । कारणविनिग्गयस्स । 'च' सद्दो आलोयणाइपयं समुच्चिणइ । निरइयारस्स गुत्तिसमिडिविसुद्धस्स कारणेण विनिग्गयस्स आलोयण-मेत्ताओ चेव सुद्धी होइ । सा य आलोयणा-ओहओ विभागओ य । ओहालोयणा अद्धमा-सव्वंतरागयस्स हवइ । तं घागयमेत्तो चेव इरियावहियापडिक्कंतो समुदेसवेलाए आलोएइ । आलोइयमेत्ते चेव सुज्झइ निरइयारो । सा य ओहालोयणा इमा-

अप्पा मूलगुणेसुं विराधना अप्प उत्तरगुणेसु । अप्पा पासत्थाइसु दानग्गहसंपओगोहा ॥

एवं विहालोयणेण सुद्धो होइ । अन्नम्मि वेलाए विभागेन अद्धमासपरेणागयस्स । विभागालोयणा निरइयारस्स वि । एवं 'सगणाओ' कारणनिग्गयस्स आलोइए सुद्धी; 'परगणागयस्स वि य' ति । सगणो एगसंभोइया, परगणो अन्नसंभोइया । ते संविग्गा वा असंविग्गा वा । संविग्गाओ आगयस्स निरइयारस्स वि अवस्समेव विभागालोयणा । आलोयणाए य सुद्धो । 'उवसंपया' ति । सा य उवसंपया पंचविहा । तं-जहा-सुओवसंपया, सुहदुक्खोवसंपया, खेतोवसंपया, मग्गोवसंपया, विनओवसंपया य ति । पंचविहाए वि तप्पदमयाए उवसंपज्जमाणेण निरइयारेणावि आलोयणा

विभागेन दायव्वा । सोय आलोयणाए चेव सुद्धो । 'विहारे' ति एगसंभोइया फड्गपई गीयत्तायरिया एगह-पनग-पक्ख-चउम्मास-संयच्छरिएसु जत्थ वा मिलन्ति तत्थ निरइयारा वि विहारालोयणं देति । अन्नोन्नस्स विहारे वि आलोयणाए सुज्झइ । सव्वत्थ 'निरइयारस्से' ति एयं पयं सम्बज्झइ । एवमेयं आलोयणारिहं भणियं ॥ इदानीं पडिक्कमणारिहं भण्णइ । जेसु ठाणेषु खलियस्स मिच्छादुक्कडारोवणा होइ तद्वाणसरूव निरूवणत्थं गाहा भण्णइ ।

मू. (९) गुत्ती-समिह-पमाए गुरुणो आसादना विनय-भंगे
इच्छाईणमकरणे लहुस मुसाऽदिन्न-मुच्छासु ॥

धू. गुत्ति ति तिन्नि गुत्तिओ मन-वइ-कायसन्नाओ । समिईओ इरिया-भासा-एसणा-आयाणनिक्खेवण उच्चारपासवणाइ परिट्ठवण-नामाओ पंच । एएसु अट्ठसु ठाणेषु पमाआ कओ होआ । मनेन दुर्घितियाई । वईए दुब्भासियाई, काएण दुग्घेइयाई । इरियाए कहंकहंतो गच्छेआ, भासाए ढहरगिहत्थ-भासाई, एसणाए भिक्खा गहणकाले अनुवउत्तो, न पमज्झइ आयाण-निक्खेवेसु अप्पडिलेहिय-थंडिले उच्चारइ परिट्ठवेआ । 'गुरुणो आसायण' ति । गिणाति सत्थमिति गुरु । तस्स आसायणा कया । का ? अहिक्खेवो परिभवो वा जच्चाइगुणहीनस्स । आयो नाणाइतिथं, तस्स साडणा अवणयणं विनासो आसायणा भण्णइ । आवरियाहिक्खेव-हारणाहिक्खेवतो जायं अप्पणो साडेइ तुसिणीय-हुंकार-जाइ-कम्मइहिं । अहवा तिविहा आसायणामणेण एओसाइ, वायाए अंतरभासाइ, काएण जमलिय-पुरोगमण-संघट्टणाइ । 'विनयभंगे' ति । विनओ अब्भुट्ठाणासनदानअलिपग्गहवंदनाईओ । तस्स य भंगे । 'इच्छाईणमकरणे' ति । इच्छा मिच्छा तहकारो आवस्सिया य निसीहिया आपुच्छणा य पडिपुच्छा छंदणा य निमंतणा उवसंपयाओ य गिज्झंति । एयासिमकरणे । लहुसगं वा मुसावायं वएआ । जहा-पयल ओल्ले मरुए पच्चक्खाणे य गमनपरियाए । समुद्देससंखडीओ खुड्ग परिहारिय मुहीओ ॥ अवसगमने दिसासुं एगकुले चेव एकदव्वे वा । एए सव्वे वि पया लहुसमुसाभासणे होति ॥ लहुसाऽदिन्नं पुन सुहुमं जत्थ जत्थ पनगावित्ती । तं-जहा-तण-डगल छार-मल्लग-लेवइत्तिरि-उग्गहण-चिट्ठणासु लेव-इत्तिरि-उग्गहणट्ठाणेषु सुत्ताएसेण मासलहुं । तहावि इह लहुसगादिण्णं चेव भण्णइ । लहुसमुच्छा पुन ईसीसिममत्तं जत्थ सुहुमं, जहा-कागाइ-साण-गोण कप्पड्ग-सारक्खण-ममत्ताईसु दव्वेलहुसमुच्छा । खेत्ते ओवास संधार-कुल-वसहि-गाम-नगररज्जाईसु । काले पुन मासकप्पोवरि निवासाइ । भावेन राग-दोसाइ । एत्थ जे मासलहुयट्ठाणा ते सव्वे घेप्पंति ।

मू. (१०) अविहीइ कास-जंभिय-खुय-वायासंकिलिद्ध-कम्पेसु ।
कंदप्प-हास-विगहा-कसाय-विसयानुसंगेसु ॥

धू. अविहीए हत्थमद्दाऊण कासइ मुहपोत्तिथं वा । एवं जंभाइय-छीईएसु वि । 'वाय' ति पयं कम्म-सद्देण संबज्झइ । तं दुविहं-उहं उड्ढोयाई, अहो कुच्छिय-सद्धो । उड्ढोए हत्थो दायव्वो मुहपोत्तिया वा । कुच्छिय-सद्ध-निग्गमे पुन पुयावकट्ठण लम्बनेन । एस विही, एयव्वइरित्तो अविही । 'असंकिलिद्धकम्म' पुन छेयन-मेयन-संघंसन-पीलन-अभिधाय-सिंचन-कायव्वाराइ-असुसिर-सुसिरानंतर-परंपरभेयभिन्नं । 'कन्दप्पो' वाइओ काइओ वा । 'हासं' पसिद्धमेव । 'विगहा' इत्थि-मत्त-चोर-जनवयाइया । 'कसाया' कोहाई । 'विसयानुसंगो' सद्ध-फरिस-रस-रूव-

गन्धासेवनमिति ।

मू. (११) खलियस्स य सव्वत्थ वि हिंसमनावज्जओ जयंतस्स ।
सहसाऽनाभोगेण व मिच्छाकारो पडिक्कमणं ॥

यू. 'खलियस्स' अइयारावन्नस्स । सो य अइयारो सहसकारकओ अनाभोगकओ य । 'च' सद्दो पडिक्कमणारोवणं समुद्धिणइ । 'सव्वत्थ वि' ति सव्वपएसु । दंसणनाणचरित्तवसमिइगुत्तिंदि-याइसु खलियस्स । 'हिंसमणावज्जओ' ति अकरेंतस्स जयणाजुत्तस्स । सहसकारानाभोगलक्खणं पुव्वं अपासिऊणं छूटे पाए कुल्लिंजं पासे । न य तरइ नियसेइं जोगं सहसाकरणमेयं ॥
अन्नयर-पमाएणं असंपउत्तस्स नोवजुत्तस्स । इरियाइसु भूयत्थेसु वट्ठओ हो अनाभोगो ॥
एवं सहसकाराणाभोगेहिं हिंसमनावज्जमाणो जयणोवउत्तो अइयारभावन्नो वि मिच्छादुक्कड-परिणओ सुद्धो ।

मू. (१२) आभोगेन वि तनुएसु नेह-भय-सोग-बाउसाईसु ।
कंदप्प-हास-विगहाईएसु नेयं पडिक्कमणं ॥

यू. 'आभोगेन' ति परिफुडबुद्धीए वि । 'तनुएसु' योवेषु, 'नेहाइसु' ति सम्बन्धो । नेहो कप्पट्ठग-सन्नि-सन्नायगाइसु । भयं इहलोग-परलोग-आयाण-अकम्हा-आजीव-असिलोग-मरण-सन्नियं । सोगो सद्धित्ताचित्तमीसदव्वाण संजोगेण विओगेन य कओ होज्जा । 'बाउसत्तं' सरौरसुस्सुसापरायणत्तं हत्थपायाइधोवणदारेण । 'आइ' सद्देन कुसील पासत्थो-सन्न-संसत्ता वेषन्ति । 'कंदप्पहासविगहा' पुव्ववक्खाणिया । 'आइ' सद्देण कसायविसयानुसंगा गहिया । सव्वेसु वि एसु तनुएसु 'नेयव्वं' जाणियव्वं । 'पडिक्कमणं' पायच्छित्तं ति भणियं होइ । एयं पडिक्कमणारिहं भणियं ॥ इदानीं तदुभयारिहं—

मू. (१३) संभम-भयाउरावइ-सहसाऽनाभोगऽनप्प-वसओ वा ।
सव्व-ययाईयारे तदुभयमासंकिए चेव ॥

यू. 'संभमो' हत्थी-उदग-अगनिमाइओ । 'भयं' दस्सु-मिलक्खु-वोहिय-मालवाइ-सगासाओ । 'आउरो' दिगिंछा-पिवासाईहिं । 'आवई' चउव्विहा-दव्वखेत्तकालभावावई । दव्वावई दव्वं दुल्लहं । खेत्तावई वोच्छिन्नमडंबाई । कालावई ओमाई । भावावई गुरुगिलाणाई । 'सहसानाभोगा' पुव्वुत्ता । एसु हिंसाइदोसभावज्जओ वि जयंतस्स 'अनप्पवसओ' सव्वेहिं कारणेहिं, 'सव्वययाइ-यारं' करेज्जा । पलायमाणो पुढविजलजलणपयणाइवणस्सइदुस्सहणं वा करज्जा । वि-तिय-चउ-पंचिंदियं वा विराहेज्जा । मुसावाथादिन्नादाणमेहुणपरिग्गहराइभोयणअद्धाणकप्पलेवाडाइयं वा आवज्जेज्जा । एवं उत्तरगुणेषु वि । एवमाइ अइयारावन्नस्सावि । 'तदुभयं' आलोयणा गुरूणं । पच्छा गुरुसंदिट्ठो मिच्छादुक्कडं ति भणमाणो सुद्धो । 'आसंकिए चेव' ति कयमकयं वा जत्थ परिच्छेय काउं न तरइ तमासंकियं । तत्थ य सव्वपएसु वि तदुभयपायच्छित्तकारी सुज्झइ ।

मू. (१४) दुद्धितिय-दुब्भासिय-दुद्धेठिय-एवमाइयं बहुसो ।
उयउत्तो वि न जाणइ जं देवसियाइ-अइयारं ॥

यू. 'दु' सद्दो कुच्छाभिहाणे । संजमविराधनाजायं कुच्छियं चित्तियं दुद्धितियं । एवं 'दुब्भासियं' दुद्धिदियं । 'आइ' गहणेण दुप्पडिलेहिय-दुपमअियगहणं । 'बहुसो' अनेगसो 'उवउत्तो वि न

याणइ' ति सम्बज्झइ । उवओगरुवपरिणओ वि साहू न संभरइ पुव्वकालकयमइयारइणं । आलोयणाकाले 'देवसियाइ अइयारं' ; आइग्गहणेण राइय-जाव-संवच्छरियाइयारा धेप्पंति ।

मू. (१५) सव्वेसु वि बीय-पए दंसए-नाण-वरणावराहेसु ।

आउत्तस्स तदुभयं सहसक्काराइणा चेव ॥

सू. 'सव्व' गहणेणं सव्वावायइणा सुइया । पढमं उस्सग्गपयं विइयं अधवत्तपयं । अवरहेसु अइयारेसु 'दंसननाणवरणावराहेसु' । 'आउत्तस्से' ति कारणे जयणाए गीयत्थो आसेवओ आउत्तो भण्णइ । तस्सेवमसेसाववाय कालानुइणापरस्स आउत्तस्स 'तदुभय' पायच्छित्तं होइ । तहिं चेवाववायकाले 'सहसक्कारेण' जं कयं, तं आइसइसंगहियाणामोणेन य तदुभयमिति । एयं च तदुभयारिहं ॥ इदानिं विवेगारिहं भण्णइ -

मू. (१६) पिंडोवहि-सेज्जाई गहियं कडजोगिणोवउत्तेन ।

पच्छा नायमसुद्धं सुद्धो विहिना विगिञ्चंतो ॥

सू. 'पिंडो' संधाओ असन-पान-खाइम-साइम-मेयभिन्नो । 'उवही' ओहिय-उवग्गहिय-मेओ । 'सेज्जा' उवस्सओ । आइसहेण डगलगछार-भल्लग-ओसहाणि धेप्पंति । 'कडजोगी' गीयत्थो भण्णइ । पिंडेसणा-वत्थ-पाएसणा-छेयसुयाईणि सुत्तत्थओ अहीयाणि जेन सो गीयत्थो तेनोवउत्तेण गहियं सुओवएसानुसारोव-ओगपरिणामपरिणएणं ति भणियं होइ । 'पच्छा नायमसुद्धं' । केन दोसेन असुद्धं नायं भण्णइ । उग्गमउप्पायनेसणाहिं संकियमसंकियं वा दोसवत्तेण 'सुद्धो' 'निरइयारो' विहाणेणं' विहिना सुओवरइहेण 'विगिञ्चमाणो' परिट्ठवेंतो सुद्धो हवइ ।

मू. (१७) कालइच्छियं अनुग्गयत्थमिय-गहियमसदो उ ।

कारण-गहि-उव्वरियं भत्ताइ-विगिञ्चियं सुद्धो ॥

सू. 'कालइच्छियं' पढमपोरिसीगहियं चउत्थपोरिसिं जाव जं धरिअइ । अद्धजोयणाइरेगाओ आनीयं नीयं वा । असढयाए सढयाए य । विगहा-किट्ठा-इंदियमाईहिं सदो, गिलाण-सागारिय-थंडिल्ल-भयाइक्कमणेण य असदो । विहीए विगिञ्चंतो सुद्धो । अनुग्गएसूरे अत्थमिए वा जं गहियमसणाइ असदोण गिरिराहुमेहमहियारवयावरिए सवियरि उग्गयबुद्धीए अनत्थमियबुद्धीए वा गहियं होज्जा; पच्छा य अनुग्गए अत्थमिए वा नायं तओ विहीए विगिञ्चंतो सुद्धो । 'कारणे' वा गहियं गिलाणायरियवाल पाहुणय दुल्लहसहस्सदाणाइ-कारणे नाणाविहे जं गहियं विहिभोयणे य कए जइ तं उव्वरियं तओ विहीए अनावायमसंलोगाइयाए विगिञ्चंतो । 'भत्ताइ' भत्तग्गहणेन असनं, आइग्गहणेन पान-खाइम-साइमाणि वि धेप्पंति । सो य एवं करंतो सुद्धो हवइ ति विवेगारिहं भणियं । इदानिं काउस्सग्गारिहं भण्णइ -

मू. (१८) गमनागमन-विहारे सुयम्भि सावज्ज-सुविणयाईसु ।

नावा-नइ-संतारे पायच्छित्तं विउस्सग्गो ॥

सू. उवस्सयाओ गुरुमूलाओ वा 'गमनं, आगमनं' बाहिराओ आयरियसमीवं । 'विहारो' सज्झायनिमित्तं जं अन्नत्थगमणं । एत्थ सव्वहिं चेव इरियावहिया काउस्सग्गो पायच्छित्तं कीरइ । 'सुयम्भि' उद्देससमुद्देसाणुआ-पड्डवणपडिक्कमणसुयक्खंधंगपरियइणाइएसु सुए काउस्सग्गो कीरइ । 'सावज्जसुमिणे' पाणाइवायाइ । आइसहेण अनवज्जसुमिणे वि । कम्हेति । 'च' सहेण दुत्तिमित्त-

दुस्सउण-पडिहनन-निमित्तं अद्दुस्सासुस्सग्गं करणं । 'नावा' चउव्विहा-समुद्दनावा, उज्जानी, ओयाणी, तिरिच्छगामिनी । आइमा समुद्दे । पच्छिञ्जा तिन्नि नईए । उज्जानी पडिसोत्तगामिनी । ओयाणी पुन अनुसोयगामिनी । तिरिच्छगामिनी नदिं छिंदती गच्छइ । 'नईसंतारो' चउव्विहो । सो पुन पाएहिं संघट्ट-लेव-उवरिलेयेहिं तिविहो होइ, बाहा-उड्डवाईहिं य । सब्बत्थ 'पायच्छित्तं' जयणोवउत्तस्स विहीए 'काउस्सग्गो' पायच्छित्तं होइ ।

सू. (१९)

भत्तं पाने सयनालने य अरिहंत-समय-सेज्जासु ।

उच्चारं पासवणे पणवीसं होतिं ऊसासा ॥

सू. 'भत्तपानाइ' पसिद्धं चेव । 'सयणं' जत्थ सुण्णइ । 'आसनं' जत्थ निविसिज्जइ । 'अरहंतसेज्जा' चेइयघरं । 'समणसेज्जा' पडिस्सओ । सब्बेसु एएसु भत्ताइसु-मनसेज्जापञ्चवसाणेसु हत्थसयाओ परेण गमने आगमने वा कए पायच्छित्तं काउस्सग्गो । सो पणुवीसुस्साओ कायव्वो । उच्चारिज्जइ ति 'उच्चारो' । पस्सवतीति 'पस्सवणं' । दोसु वि परिट्ठविएसु हत्थसयम्भंतरे परेण वा हत्थमेत्ते वि काउस्सग्गो पणुवीसुस्साओ कज्जइ ।

सू. (२०)

हत्थ-सय-बाहिराओ गमनाऽऽगमनाइएसु पणवीसं ।

पाणिवहाई-सुविणे सयमद्दसयं चउत्थम्मि ॥

सू. जीयलेण काउस्सग्गं पच्छित्तमुत्तं; तं पुन काउस्सग्गं किं परिमाणं करेन्ति । अओ ऊसास-परिमाण-निरुवणत्थाओ तिन्नि गाहाओ भण्णन्ति । गाहाए पढमद्धं पढियसिद्धं । 'पाणवहाइसुमिणए' ति करणकारावणानुमईहिं सुमिणे पाणाइयाओ कहो ओज्जा । तत्थ ऊसाससयपरिमाणं तुल्लं । 'चउत्थ' मिति मेहुण-सुमिणयदंसणे अद्दसयऊसासपरिमाणं काउस्सग्गं करेज्जा ।

सू. (२१)

देसिय-राइय-पक्खिय-चाउम्मास-वरिसेसु परिमाणं ।

सयमद्धं तिन्नि सया पंच-सयऽद्दुत्तरसहस्सं ॥

सू. जहासंखेण ऊसासपरिमाणकहणमेयं । दिवसावसाण-पडिक्कमणे पच्छिम्मकाउस्सग्गतिए पढमेदो उज्जोया चित्तिज्जन्ति । पच्छिमेसु दोसु एकेक्को । एवमेए चत्तारि उज्जोया एसो य उज्जोयदण्डगो पणुवीसुस्सासपरिमाणेण छिज्जइ । तओ पणुवीसा चउहिं उज्जोएहिं गुणिया ऊसाससयं भवति । रयणिपहाय-पडिक्कमणे पुन पद्दासं ऊसासा सयस्स अद्धेण होन्ति । तत्थ दोहिं उज्जोएहिं पणुवीसा गुणिज्जइ । पक्खपडिक्कमणे वारस उज्जोया । तेहिं पणुवीसा गुणिया होन्ति ऊसासाणं तिन्नि य सयाओ । चाउम्मास-पडिक्कमणे वीसाए उज्जोएहिं पणुवीसा गुणिज्जइ, पंचसया होन्ति । वारिसिय पडिक्कमणे घत्तालीसाए उज्जोएहिं पणुवीसा गुणिया सहस्समुस्ससाणं होइ । अत्रे अद्द ऊसासा नमोक्कारे कज्जन्ति । तओ अद्दुत्तरं सहस्सं होइ । सो य नमोक्कारो संवच्छरिए बहुओ कालो निव्विग्घेणं गओ ति चित्तिज्जइ मंगलत्थं पज्जन्ते ।

सू. (२२)

सुत्ते-उद्देस-समुद्देसे सत्तावीसं अनुन्नवणियाए ।

अद्देव य ऊसासा पड्डवण-पडिक्कमणमाई ॥

सू. सुत्ते उद्देस-समुद्देस-अनुग्रासु सत्तावीसं ऊसासा उस्सग्गो कीरइ । सुयक्खन्धङ्ग-परियट्ठनुत्तरकाले य सत्तावीसुस्सासपरिमानुस्सग्गकरणं । पड्डवणपडिक्कमणे अद्दुसासपरिमानुस्सग्गकरणं । आइसद्देण दुत्तिमित्तावसउणपडिघायनिमित्तं अद्दुसासमुस्सग्गं करेइ । एयं

काउस्सगारिहं भणियं ।

मू. (२३)

उद्देसऽज्झयण-सुयक्खंधंते तु कमसं पमाइस्स ।

कालाइक्कमणाइसु नाणायाराइयारेसु ॥

चू. उस्सग्गाभिहाणानंतरं तवारिहं भण्णइ । तत्थ नाणायाराइयारो दुविहो-ओहओ, विभागओ य । तत्थ विभागेण उद्देसग-अज्झयण-सुयक्खन्ध-अङ्गाणं कमसो य परिवाडीए कमेण, पमाइस्स कालाइक्कमणाइसु ति संबज्जइ । पमाइगहणं, कालविनय-बहुमान-उवहान-अनिहवण-विवज्जया अइयारो होइ । वज्जणमेय-अत्थमेय-तदुभयमेया वा कया अइयारो होइ नाणस्स । एएसिं अट्ठण्हपयाणमन्नयरट्ठाणट्ठिओ नाणाइयारे वट्ठइ । अकाले सज्झायकरणं असज्झाइए वा करणं; हीलइ वा; एवमाइ कालाइयारो । विनयं न पउअइ, जच्चाइएहिं वा मयावलेवलित्तो विनयभंगं करेइ, हीलइ वा; एवमाइ विनयाइआरो । सुए गुरुम्मि य बहुमानभत्तीओ न करेइ । भत्ती उवयारमेत्तां बहुमानो ओरसो सिणेहसंबंधो आयरियाणं उवरि सो वा न कओ । उवधानं तवचरणं आयंखिलाइयं न करेइ । निण्हवणं अवलथणं । जस्स सगासे अहीयंतदुद्देसेण भणइ 'नाहं तस्स सगासे अहिज्जिओ' । जुगप्पहाणं वा सूरिं समुदिसइ; सयमेव दाहिज्जियं भणइ । एसा निण्हवणा । वज्जयइ जेन अत्थो तं वज्जणं । सुत्तस्स सत्ता । तं च सुत्तं मत्तऽक्खरबिंदूहिं ऊनइरित्तं वा करेइ, सक्कयं वा करेइ, अन्नाभिहाणेण वा भणइ । एस वज्जणभेओ । एवमत्थमेय-तदुभयमेया वि नेया ।

मू. (२४)

निव्विगइय-पुरिमट्ठेग भत्त-आयंखिलं चनागाढे ।

पुरिमाई खमणंतं आगाढे, एवमत्थे वि ॥

चू. उद्देसगाइयारे निव्विगइयं । अज्झायणाइयारे पुरिमट्ठं । सुयक्खंधाइयारे एगासनयं । अंगाइयारे आयंखिलं । अनागाढे एयं । आगाढे पुन एएसु चेव ठाणेसु पुरिमट्ठाइ-अब्भत्तट्ठ-पज्जवसाणं । अत्थसुणणे वि पुरिमट्ठाइ-खमण-पज्जंत मेएसु चेव ठाणेसु । एयं विभागपच्छित्तं भणियं ।

इदानीं ओहेण भन्नइ-

मू. (२५)

सामन्नं पुन सुत्ते मयमायामं चउत्थमत्थम्मि ।

अप्पत्ताऽपत्ताऽवत्त-वायणुद्देसणाइसु य ॥

चू. सव्वम्मि चेव सुत्ते ओहेन अविसेसिए आयामं । अत्थे य अविसेसिए अब्भत्तट्ठो । कमेण अहिज्जंतो न ताव पावइ तं सुत्तं अत्थं वा परियाओ वा न पूरइ सो अपत्तो अवरो अपत्तो अजोगो । तित्तिणिचवलचित्त गाणं गणियाइ-नैगदोस-संजुत्तो अत्रोवि अपत्तो वयसा सुएण वा एएसिं सव्वेसिं चेव जो वायणं देइ उद्देस-समुद्देसणुत्ता वा करेइ तस्स वि खमणं । 'च' सद्देण जइ पत्तं न वाएइ सुएण, पत्तं वा जोगं न वाएइ, वत्तं वा वयसुएहिं । एएसिं च उद्देसणादि जो न करेइ वा तस्स अब्भत्तट्ठो ।

मू. (२६)

कालाविसज्जणाइसु मंडलि-वसुहाऽपमज्जणाइसु य ।

निव्वीइयमकरणे अक्ख-निसेज्जा अभत्तट्ठो ॥

चू. कालाविसज्जणं कालस्स अपडिक्कमणं । 'आइ' सद्देण अनुओगस्स अविसज्जणं । 'मंडलि-वसुहा' मंडलि-भूमी सा तिविहा सुत्ते अत्थे भोवणे । एएसिं तिण्हवि अप्पमज्जणे निव्वीयं । सुत्ते अत्थे वा निसेज्जं न करेइ । अक्खे वा न रएति तो खमणं, 'च' सद्दा वंदन-काउसग्गे न करेति

तहावि खमणं घेय ।

मू. (२७)

आगाढानागाढम्भि सव्व-भंगे देस-भंगे य ।

जोगे छट्ठ-चउत्थं चउत्थमायंबिलं कमसो ॥

सू. जोगो दुविहो-आगाढो अनागाढो य । आगाढे सव्वभंगो देसभंगो य । अनागाढे वि सव्वभंगो देसभंगो य । सव्वभंगो नाम आयंबिलं न करेइ, विगईओ सेवइ । देसभंगो नाम विगई भुञ्जेऊण पच्छा काउस्सगं करेइ । सयमेव वा काउस्सगं काऊण भुञ्जेइ, विगई वा एगद्धं गेण्हइ । अभणिओ वा 'संदिसह काउस्सगं करेमि' ति भणइ । आगाढसव्वभंगे छट्ठं, देसभंगे चउत्थं । अनागाढसव्वभंगे चउत्थं, देसभंगे आयंबिलं । एस नाणाइयारो भणिओ । इदानीं दंसणाइयारो -

मू. (२८)

संकाइएसु देसे खमणं मिच्छोववूहणाइसु य ।

पुरिमाई खमणंतं निव्वीइगाइ पासत्थ-सहेसु ॥

सू. संका आइ जेसिं पयाणं ताई इमाई संकाइयाई । तेसु संकाइएसु अइसु पएसु । कानि पुन तानि ? इमानि भजंति । (१) संका, (२) कंखा, (३) वित्तिगिच्छा, (४) मूढदिट्ठी, (५) अनुववूहा, (६) अधिरीकरणं, (७) अवच्छलं, (८) अप्पभावणया । संसयकारणं संका-देसे य सव्वे य । तत्थ देसम्भि जह-तुल्ले जीवत्ते किह भविया अभविया, अत्रे एवमाइ संकादेसे । सव्वे-पागय भासवद्धत्ता मा होज्जाऽकुसल-परिकप्पियं । दिट्ठंतो पेज्जकप्पट्ठो । एत्तो कंखा दुविहा-देसे, सव्वे य बोधव्वा । देसे कुत्तिथियमयं कंखइ । एत्थवि अहिंसा मोक्खो य दिट्ठो ति । सव्वे पुन कंखइ सव्वे कुत्तिथियमए । दिट्ठंतो रायामच्चा आसावहिया पसत्थमपसत्थ । वित्तिगिच्छा देसे सव्वे य । जहा भइमो एरिसो परिकेसो अम्हाण केसलोयाइ कीरए होज्जा न वा मोक्खो । विदुगुच्छा वा - विदुहाने विदः साधवः । ते दुगुज्जइ मंडलि-मोय-जल्लाइएहिं । मूढदिट्ठी परत्तिथियपूयाओ अइसयमयाणि वा सोऊण मइवामोहे होज्जा । उववूहा दुविहा-पसत्था अप्पसत्था य । पसत्था साहूसु नाणदंसणत-वसंजमखमणवेयावच्चाइसु अब्भुज्जयस्स उच्छाहवहणं उववूहणं । अप्पसत्था मिच्छत्ताइसु । धिरीकरणं पसत्थमप्पसत्थं च । विसीयमाणस्स चरित्ताइसु धिरीकरणं पसत्थं । असंजमे धिरीकरणं अप्पसत्थं । वच्छलमवि एवमेव दुविहं-आयरिय-गिलाण-पाहुण-असहु-बाल-बुद्धाईणं आहारोवहि-माइणा समाहिकरणं पसत्थं । ओसन्नाइ-गिहत्थाणं अप्पसत्थं । पभावणा वि एवमेव । तित्थयर-पवयण-निव्वान-मग्गपभावणा पसत्था । मिच्छत्त-अन्नाणाईणं अप्पसत्थं । एण अट्ठ वि वित्थरओ परूवेऊण । तत्थ संका देसे सव्वे य । एवं कंखा वि । एवं वित्तिगिच्छा दुगुज्जा वि । एवं मइ (वा) मोहो वि । अप्पसत्थुववूहा देसे सव्वे य । एवं वच्छलं पि देसे सव्वे य । अप्पसत्थप्पभावणा वि देसे सव्वे य । तत्थ चउसु वि संकाइएसु देसे खमणं । मिच्छोववूहणाइसु य देसे खमणं । घ सहेण धिरीकरण-वच्छल-प्पभावणे मिच्छत्ताईणं देसे खमणं । एवं ओहओ । विभागओ पुन संकाइसु अट्ठसु वि देसे भिक्खुस्स पुरिमहं । वसभस्स एक्कासणं । उवज्झायस्स अ'यंबिलं । आयरियस्स अब्भत्तट्ठो ।

मू. (२९)

एवं चिय पत्तेयं उववूहा ईणमकरणे जइवां ।

आयामंतं निव्वीइगाइ पासत्थ सहेसु ॥

सू. एवं घेवानंतरुद्धिं पुरिसविभागेण पच्छित्तं पिहं पिहं । जइणं साहूण उववूहणं न करेइ ।

आइसदेण थिरीकरणं वच्छलं पभावणं वा पवयणजइ माइयाणं न करेइ । भिक्खुस्स पुरिमहं । वसभस्स एक्कासनयं । उवज्झायस्सायंबिलं । गुरुस्स अभत्तहो । एयं पढमद्धवक्खाणं । पच्छं पुन उवरिमगाहाए सम्बज्जइ । सा य एसा गाहा—

मू. (३०) परिवाराइ-निमित्तं ममत्त-परिपालनाइ वच्छले ।
साहम्मिओ त्ति संजम-हेउं वा सव्वहिं सुद्धो ।

चू. 'परिवारनिमित्तं' त्ति सहायनिमित्तं त्ति जं भणियं होइ । 'आइ' सदेण आहारोवहि-निमित्तं वा । तप्पसाएण आहारोवहि-सेज्जाओ वा लभिस्संति त्ति काउं पासत्थोसन्नकुसीलसंसत्ताहा-छंदणियाणं उवरि ममत्तं करेइ । सावग-सन्नायगाणं वा सव्वेसिं वा परिपालण-सम्भोग-संवास-सुत्तत्थदानानि । जइ करेइ वच्छलं तो भिक्खुणां नव्वीयं । वसभावज्जाइगुत्थणं पुरिमगासणायामाइ जहासंखं । अह पुन इममालब्धणं करेइ । 'साहम्मिओ' त्ति एसो संजम वा करेसइ । 'वा' सदेण कुलगणसंघगिलाणकज्जाइएसु पडितप्पिस्सइ त्ति । एवं विहाए बुद्धीए सव्वहिं सुद्धो । एवं दंसणावारपच्छित्तं भणियं । इदानिं चरित्तायारपच्छित्तं भन्नइ—

मू. (३१) एगिंदियाण घट्टणमगाढ-गाढ-परियावनुद्वणे ।
निव्वीयं पुरिमहं आसनमायामगं कमसो ॥

चू. एगिंदिया पुढवि-आउ-तेउ-वाउ-पत्तेयवणयस्सई । एएसिं पंचणह वि पिहु पिहु संघट्टणे निव्वीइयं । आउकायस्स संघट्टणे घड-गोलंकय-वारगाइ-ठियस्स, पायहत्थाइचालियस्स ईसि परियावो, पुन गाढतरचालियस्स उद्वणं । पिहु परितावणहननपाणाईसु । एएसिं च परितावणा दुविहा अनागाढा आगाढा य । तत्थ अनागाढाए पुरिमहं । आगाढाए एक्कासनयं । उद्वणे पुन आयामं पंचसु वि ।

मू. (३२) पुरिमाई खमणंतं अनंत-विगलिंदियाण पत्तेयं ।
पंचिंदियम्मि एगासणाइ कल्लाणयमहेगं ॥

चू. अनंतवणस्सइ-बिय-तिय-चउरिंदियाण संघट्टन-अनागाढ-आगाढ-परिताव-उद्ववणेसु पुरिमाइ-खमणंतं जहासंखं । पंचिंदियसंघट्टणे एक्कासनयं । अनागाढ-परितावणे आयामं । आगाढपरितावणे खमणं । उद्ववणे एक्ककल्लाणगं । पमायसहियस्स ।

मू. (३३) मोसाइसु मेहुण-वज्जिएसु दव्वाइ-वत्थु-भिन्नेसु ।
हीने मज्झक्कोसे आसनमायाम-खमणाइं ॥

चू. मुसावाय-अदत्त-परिगहेसु मेहुणवज्जिएसु । दव्वाइवत्थुभिन्नेसु त्ति । मुसावाओ चउव्विहो-दव्वखेत्तकालभावेहिं । दव्वओ जहन्नमज्झिमुक्कोसो । एवं खेत्तकालभावेसु वि तिविहो । एवं जहा मुसावाओ चउव्विहो पुनो य एक्केक्को तिविहो । तहाऽदत्त-परिगहा वि । एत्थ य दव्वाइमेयभिन्ने चउव्विहे वि मुसावाए जो जहन्नमेओ तहिं सव्वत्थ एक्कासनयं, मज्झिमे सव्वहिं आयामं, उक्कोसे वि चउव्विहे खमणं । एवं अदत्त-परिगहेसु वि पच्छित्तं दायव्वं ।

मू. (३४) लेवाडय-परिवासे अभत्तहो सुक्क-सन्निहीए य ।
इयराए छट्ठ-भत्तं, अट्ठमगं सेस-निसिभत्ते ।

चू. लेवाडय-परिवासे अब्भत्तहो । सुक्कसन्निहीएसु वि-सुंठिहरडइ-वहेडगाइसु अब्भत्तहो ।

इयरा गिहसत्रिही-गुलककयथयतेछाई तीए छट्ठं । सेस निसिभत्ते अड्डमं । ओहसुत्ताओ जमन्नं तं सेसं । किं चोहसुत्तं ? पढमभंगो । सेसा तिन्नि बंगा सेसनिसेभित्तसद्देण भवन्ति । एवमेयं मूलगुणाइयारे मेहुणवज्जिए पच्छित्तं भणियं । मेहुणाइयारस्स पुन मूलङ्गाणे भणिहिइ इदानीं उत्तरगुणाइयारपच्छित्तं भन्नइ । ते य उत्तरगुणा पिंडविसोहीयाईया । तत्थ पिंडविसोही तिसु ठाणेसु हवइ । उग्गमे उप्पायणाए एसणाए य । तहा संजोयणयपमाणइंगाल धूमकारणविभागेण य विसुद्धी भवइ । एत्थ य उग्गमो सोलसभेओ । ते य सोलस भेया आहाकम्माई । एत्थ सोलससु दोसेसु जत्थ जत्थ सरिसं पच्छित्तं तं तं दोसं दोसं गाहाए संपिडिय कहयइ । तहा उप्पायणाए वि सोलस । तत्थ जे सरिसपच्छित्ता ते समुच्चिणइ । एयं एसणादोसेसु यि एससु सरिइङ्गाणाइ उवसंहरइ । एगद्धी किच्चा । एए सब्बो वि पिंडनिज्जुत्तिनुसारेण भाणियच्चा । इह पुन पच्छित्तमेव केवलं विहिज्जइ ।

आहाकम्मे खवणं उद्देसियं दुविहं-ओहेविभागे य । परिमियभिव्वदानरुवं ओहो सामन्नमेगपगारं अविसेसियं तत्थ पुरिमहं । विभागे तिन्नि भेया उद्देसो, कडं, कम्मं । एए तिन्नि वि पत्तेय चउहिं मेएहिं मिज्जंति । तं जहा-उद्देसुद्देसियं, उद्देससमुद्देसियं, उद्देसाएसियं, उद्देससमाएसियं । एएसु विमेएसु पुरिमहं । कडुद्देसं, कडसमुद्देसं, कडाएसं, कडसमाएसं । एएसु वि सुविमेएसु एक्कासणयं । तहा कमुद्देसं, कम्मसमुद्देसं, कम्माएसं, कम्मसमाएसं । तत्थ पढमे आयंबिलं । सेसेसु तिसु भेएसु अब्भत्तट्ठो । पूइयं दुविहं-सुहुमं बायरं च । सुहुमं धूमाइ । बायरं उवगरणे भत्तपाने य । तत्थ उवगरणपूइए पुरिमहं । भत्तपानपूइए एक्कासणयं । मीसज्जायं तिविहं-जावंतियमीसज्जायं एत्थ आयंबिलं । पासंडमीसज्जाए साहुमीसज्जाए य खमणं । ठवणा दुविहा-इत्तिरिया तत्थ निव्वइयं । चिरठवियाए पुरिमहं । पाहुडिया वि दुविहा-सुहुमाए निव्वीइयं । वायराए खमणं । पाओकरणं दुविहं-पागडकरणे पुरिमहं । पगासकरणे आयामं । कीयं दुविहं-दब्बे भावे य । दब्बे दुविहं-आयकीयं परकीयं च । एत्थ दोसु वि आयामं । भावे वि आयकीयं परकीयं च । भावायकीए आयामं । भावपरकीए पुरिमहं । पामिच्चं दुविहं-लोइयं एत्थ आयां, लोगुत्तरिए पुन पुरिमहं । परिचट्टियं दुविहं-लोइए आयामं, लोगुत्तरिए पुन पुरिमहं । आहडं दुविहं-सग्गामओ, परग्गामओ य । सग्गामाहडे पुरिमहं । परग्गामाहडे सपच्चवाए चउत्थं । परग्गामाहडे निप्पच्चवाए आयामं । उब्भिन्नं दुविहं-दद्दरउब्भिन्ने पुरिमहं, पिहिओब्भिन्नकवाडे आयामं । मालोहडं दुविहं-जहन्ने पुरिमहं, उक्कोसे आयामं । अच्छेज्जं तिविहं-पहुअच्छेज्जं, सामिअच्छेज्जं, तेन अच्छेज्जं । तिसु वि आयामं । अनिसट्ठं तिविहं-साहारणानिसट्ठं, चोल्लगानिसट्ठं, जहानिसट्ठं । एत्थ जावंतिए पुरिमहं, इयरेसु दोसु वि एक्कासनयं । एवं उग्गमदोसेसु पायच्छित्तं भणियं ।

इदानीं उप्पायणाए पायच्छित्तं भन्नइ-धाई पंचविहा, सब्बत्थ आयामं । दूई दुविहा-सग्गाम-परग्गामा, दोसु वि आयामं । निमित्तं तिविहं-तीए आयामं, वड्डमाणे अनागए य खमणं आजीवे जाइकुलाइभिन्ने, सब्बत्थ आयामं । वणीमए य सब्बत्थ आयामं । तिगिच्छा दुविहा-सुहुमाए पुरिमहं, बायराए आयामं कोहे माने आयामं, मायाए एक्कासनं, लोभे खमणं । संथवो दुविहो-पुव्वि संथवो, पच्छासंथवो वा । वयण-संथवे पुरिमहं, सम्बन्धि-संथवे आयामं । विज्जाए आयामं । मंते आयामं । चुण्णे आयामं जोगे आयामं । मूलकम्मे मूलं । इदानीं एसणादोसेसु पच्छित्तं भण्णइ-त्ते य इमे दस संकियमाईया । तत्थ संकिए चउभंगो-संकियगाही संकियमोई । यरिमो

निस्संक्रिओ दोसविमुद्धो, बीओ वि विमुद्धो चेव । पढमतइए संक्रियमोई । जं दोसं संकइ तस्स
 चेव पच्छित्तमायज्झइ । सच्चित्तमक्खियंतिविहं-पुढवि-आऊ-वणस्सइ । तत्थ पुढविससरक्खमक्खिय-
 हत्थेणं निव्विगइयं । मीसकइमेणं पुरिमहं । निम्मीसकइमे आयामं । मट्टिया-ओस-हरियाल-
 हिंगुलुय-मनोसिला-अंजन-लोण गेरूय-वन्निय-सैंडिय-सोरडिय-मक्खिए करमत्ते सब्बत्थ पुरिमहं ।
 एयं पुढविमक्खियं । इदानिं आउमक्खियं भन्नइ-ससिणिद्धे निव्विगइयं । उदउल्ले पुरिमहं । पुरकम्म-
 पच्छकम्मे आयामं । एयं आउमक्खियं भणियं । इदानिं घणस्सइमक्खियं भन्नइ-सो य वणस्सई
 दुविहो-परित्तो, अनंतो य । परित्ते तिप्पि मेया-पिहं, रोहं, कुकुसा । उकुडं चिंचाइ । एएहिं मक्खिएहिं
 तिहिं वि पुरिमहं । अनंते वि एएहिं चेव तिप्पि मेया । एत्थ एक्कासणयं । एयं सच्चित्तमक्खियं
 भणियं । इदानिं अचित्तमक्खियं भन्नइ-तं दुविहं गरहिय-मज्जायमक्खिए आयामं । अगरहिय-
 संसत्त-मक्खिए आयामं । एयं मक्खियं भणियं । इदानिं निक्खित्तं-एत्थ चउभंगो सचित्ते सचित्तं
 निक्खित्तं । एत्थ तइए पच्छित्तं । तं च सच्चित्तं छक्काया-पुढवी-आऊ-तेऊ-वाऊ-परित्तवणस्सइ-
 काऊतसाणं च । सच्चित्ताणमनंत-निक्खित्ते आयामं । एएसिं चेव सच्चित्ताणं परंपरनिक्खित्ते
 पुरिमहं । एएसिं चेव मीसाणमनंत निक्खित्ते पुरिमहं । एएसिं चेव मीसाणं परंपरनिक्खित्ते निव्वीयं ।
 अनंतरवणस्सइ-सच्चित्तानंतरे खमणं । एयस्स चेव परंपरेण एक्कासणयं । अनंतवणस्सइ-मीसा-
 नंतरनिक्खित्ते एक्कासणयं । एयस्स चेव परंपरनिक्खित्ते निव्वीयं । पिहिए चउभंगो । तत्थ तइए
 पच्छित्तं । अचित्तेण गुरुणा पिहियस्स, सचित्तेण पुढवी-आऊ-तेऊ-वाऊ-परित्तवण-तस-सचित्तेहिं
 अनंतर पिहिए आयामं । एएहिं चेव परंपरपिहिए पुरिमहं । एएहिं चेव मीसेहिं अनंतर-पिहिए
 पुरिमहं । एएहिं चेव परंपरे निव्वीयं । अनंतवण-सच्चित्तानंतरपिहिए खमणं । तेन चेव परंपरपिहिए
 एक्कासणयं । अनंतवणस्सइ-मीसानंतरपिहिए एक्कासनयं । एएण चेव परंपरपिहिए निव्वीयं ।
 गुरु-अचित्तपिहिए-खमणं ।

इदानिं साहरियं भन्नइ । एत्थ वि चउभंगो । तत्थ पढवि-आऊ-तेऊ-वाऊ-परित्तवणस्सइ-
 तससच्चित्तानंतरसाहरण आयामं । एएहिं परंपरसाहरणे पुरिमहं । एएहिं चेव मीसाण अनंतर-
 साहरणे पुरिमहं । एएहिं चेव मीसाणं परंपरसाहरणे निव्विगइयं । अनंतवणस्सइसच्चित्तानंतर-
 साहरणे खमणं । एएहिं चेव अनंतवणस्सइपरंपरसाहरणे एक्कासनयं । अनंतवणस्सइ-मीसानंतर-
 साहरणे एक्कासनयं । एयस्स चेव मीसपरंपरसाहरणे निव्विगइयं । बीयसाहरिए निव्विगइयं ।
 अचित्ते अचित्तं साहरिए पुरिमहं । अह गुरुसाहरिए तो खमणं । इदानिं दायारो ति भन्नइ-बाले
 वुह्हे मत्ते उम्मत्ते चेव नेजरिए अंधे एएसु दिंतेसु गहणे आयामं । पगलन्तकुट्टे खमणं । पाउयारुढे
 वि खमणं । हत्थे दुइए नियलबद्धे य हत्थच्छिन्ने य पायच्छिन्ने य नपुंसके गुब्बिणीवालवच्छाए
 भुखंतीए विरोलंतीए भजंतीए कंडंतीए पीसंतीए एयासु सव्वासु आयामं । पिंजतीए रुवंतीए
 कत्तंतीए पमइमाणीए पुरिमहं । छक्कायवग्गहत्था समणद्धा निक्खिवित्तुं ते चेव । गाहंती घट्टंती
 संघट्टंती आरभंती । एयासु सट्ठाणे नी० प० ए० आ० अभ० कल्लाणं । एयं सट्ठाणं । संसत्तेण
 दब्बेण लित्तहत्था य लित्तमत्ता य आयामं, सेसेसु पुरिमहं । ओयत्तंतीए साहारणं च देंतीए चोरियगं
 दब्बेण लित्तहत्था य लित्तमत्ता य आयामं, सेसेसु पुरिमहं । ओयत्तंतीए साहारणं च देंतीए चोरियगं
 देंतीए पाहुडियं ठवेंतीए सपन्नवायाए परं च उद्दिस्स आयामं ॥

इदानीं उम्मीसं भग्नइ-परित्तवणस्सइ-सचित्तउम्मीसे आयामं । एएण चेव परित्तेण मीसेण उम्मीसे निव्विइयं । अनंतसचित्तउम्मीसे खमणं । एएण चेव अनंतमीसे निव्विइयं । बीउम्मीसे निव्विइयं । अह पुढवाईहिंतो जहा निक्खित्ते । इदानीं अपरिणयं भग्नइ-तं दुविहंदव्वे भावे य । दव्वे अपरिणयं-पुढवि-आउ-तेउ-वाउ-परित्तवणस्सइ-अपरिणए आयामं । अनंतवणस्सइ-अपरिणए खमणं । एत्थ य चउभंगो -दव्वे अपरिणयं, भावे वि अपरिणयं । भावापरिणयं दोण्हं पि भुअमाणणं, एत्थ वि पुरिमहं । इदानीं लिप्तं भग्नइ-संसत्तेण हत्थेण वा मत्तेण वा आयामं । इदानीं छट्ठियं भग्नइ-पुढवि-आउ-तेउ-वाउ-परित्तवणेसु आयामं । अनंतवणेसु खमणं । एए एसणा दोसा । संजोयणा दुविहा-बाहिं भायणे, अंतो वयणे । दोण्ह वि खमणं । परिमाणाइरित्ते आयामं । सइंगाले खमणं । धूमे आयामं । अकारणे भुअइ आयामं । कारणे अभुअमाणस्स आयामं । घासेसणा दोसा एए । एयम्भि पच्छित्तपत्थारे-

मू. (३५) उद्देसिय-परिण-तेरे क-ने पुरइउ-त-वत्त-मीसे व ।

बायर-पाहुडियाए सपच्चवायाहडे लोभे ॥

मू. (३६) अइरं अनंत-निक्खित्त-पिहिय-साहरिय-मीसयाईसु ।

संजोग-स-इंगाले दुविह-निमित्ते य खमणं तु ॥

चू. एयाओ दोवि गाहाओ जेसु जेसु ठाणेसु अब्भत्तइं तेसु तेसु ओयारिअंति ।

मू. (३७) कम्मुद्देसिय-मीसे धायाइ-पगासणाइएसुं च ।

पुर-पच्छ-कम्भ-कुच्छिय-संसत्तालित्त-कर-मत्ते ॥

मू. (३८) अइरं परित्त-निक्खित्त-पिहिय-साहरिय-मीसयाईसु ।

अइमान-धूम-कारण विवज्जए विहिय मायामं ॥

चू. एयाओ दोवि जेसु जेसु ठाणेसु आयामं तेसु तेसु ओयारिअंति ।

मू. (३९) अज्झोयर-कड-पूइय-मायाऽनंते परंपरए य ।

मीसानंतानंतरेगया इए घे गमासणयं ॥

चू. एगासनयद्वाणेसु ओयारिअइ ।

मू. (४०) ओह-विभागुद्देसावगरण-पूईय-ठविय-पागडिए ।

लोउत्तर-परियट्ठिय-पमिच्च-पर भावकीए य ॥

मू. (४१) सग्गामाहड-ददर-जहन्न-मालोहडोझरे पढमे ।

सुहुम-तिगिच्छ-संथव-तिग-मक्खिय-दायगो वहए ॥

मू. (४२) पत्तेय-परंपर-ठविय-पिहिय-मीसे अनंतराईसु ।

पुरिमहं संकाए जं संकइ तं समावजे ॥

चू. एयाओ तिन्नि गाहाओ जेसु जेसु ठाणेसु पुरिमहं तेसु तेसु ओयारिअंति ।

मू. (४३) इत्तर-ठविए सुहुमे ससणिद्ध-ससरक्ख-मक्खिए चेव ।

मीस-परंपर-ठवियाइएसु बीएसु याविगई ॥

चू. एसा निव्विइयं जेसु जेसु ठाणेसु तेसु तेसु ओयारिअइ ।

मू. (४४) सहसाऽनाभोगेनव जेसु पडिक्कमणमपिहियं तेसु ।

आभोगओत्ति बहुसो-अइप्पमो य निव्विगई ॥

चू. सहस्रानाभोगा पुव्वुत्ता । तेसु सहस्रानाभोगेसु वट्टमाणस्स जेसु जेसु कारणेसु पडिक्कमणं भणियं तेसु तेसु चेव कारणेसु आभोएणं जाणमाणो जं करेइ, अइबहुसो पुनो पुनो अइप्पमाणेण वा करेइ, सव्वत्थ निव्विगइयं ।

मू. (४५) धावण-डेवण-संधरित्त-गमन-किट्ठा-कुहावण-ईसु ।

उक्कुट्टि-गीय-छेलिय-जीवरुयाईसु य चउत्थं ॥

चू. धावणं गइभेदो । डेवणं उल्लंडणं । संधरित्तेण गमनं-को सिग्घगइ त्ति, जमलिओ वा गच्छइ । किट्ठा अट्ठावय-चउरंग-जूयाइ । कुहावणं इंदजाल-चट्टखेड्डाइ । आइसदेन समास-पहेलिया-कुहेडगा घेप्पंति । उक्कुट्टा पुक्कारिय-कलकलो । गीयं गीयमेव । छेलियं सेंदियं । जीवरुयं - मयूर-तित्तिर-सुग-सारसादिलवियं सव्वेसेतेसु अब्भत्तट्ठो । आइसदेन अजीवरुये वि - अरहट्ट-गड्डिया-पाउया-सहेसु वि ।

मू. (४६) तिविहोवहिणो विच्चुय-विस्सारियऽपेहियानिवेयणए ।

निव्वीय-पुरिममेगासणाइ, सव्वम्मि वायामं ॥

चू. तिविहोवणि-जहन्नो मज्झिमो उक्कोसो । मुहपोत्तिय-पायकेसरिया गोच्छगो पत्तठवणं च एस चउव्विहो जहन्नो । मज्झिमो छव्विहो-पडलारयत्ताणं पत्ताबंधो घोलपट्टो मत्तओ रयहरणं च । उक्कोसो चउव्विहो-पडिग्गहो, तिन्नि पच्छाया । एए ओहियस्स थेरकप्पे चोइसभेया भणिया । इदानिं उवग्गहिओ थेरकप्पो तिविहो भन्नइ-जहन्नो मज्झिमो उक्कोसो । पीढगं डंडगा पमज्झणी घट्टगा डगलगा पिप्पलग-सूई नहरणी दंत-कण्ण-सोहणग-दुगं; एसो जहन्नो । वासताणाइओ मज्झिमगो । वासताणा पंच इमे-वाल्लो सुत्तो सुंगो कुडसीसग छत्तए चेव ॥

तेहिं य दोन्निओ ओहोवहिम्मि वाले य सोत्तिए चेव ।

सेसतियवसात्ताणे पणयं तह धिलिमिलीण इमं ॥

वालमई सुत्तमई वागमई तहय डंडकडगमई । संधारगदुगमझुसिरं झुसिरं पिय डंडपणगं च ॥

डंड-विडंडग-लट्ठि-विलट्ठी तह नालिया य पंचमिया ।

अवलेहणि-मत्त-तिगं पासवणुच्चारखेले य ॥

चम्मतियऽत्थुर पाउर तल्लिग अहवायि चम्मतिविहमिमं ।

कत्तीतल्लियावड्ढा पट्टगदुगं चेव होइ इमं ॥

संधारुत्तरपट्टो अहवा सन्नाहपट्टपल्लत्थी ।

मज्झो अज्जाणं पुन अइरित्तो वारगो होइ ॥

अक्खा संधारो वा दुविहो एगंगिओ य इयरो वा ।

विइयपय पोत्थपणगं फलगं तह होइ उक्कोसो ॥

एस अज्जाणं साहूणं चोग्गहिओ भणिओ । इदानिं अज्जाणं ओहिओ भन्नइ । जोच्चिय थेरकप्पियाण ओहोवही चोइसविहो सो चेव अज्जाणं पि । नवरं-

अज्जाणं एस च्चिय चालट्ठाणम्मि कमढगं नवरं । अन्नो य देहलगो इमोवही होइ तासिं पि ॥

ओग्गहनंतपट्टो अट्ठोरुगचलणिया य बोधव्वा । अब्भित्तंरबाहि-नियंसणीय तह कंचुए चेव ॥

पट्टो अट्टोस्वविय चलणिय तह कंचुगे य उक्कच्छी । वेकच्छी तेरसमा अज्जाणं होइ नायव्वा ॥

जहन्नोवहिम्पि 'विद्युए' पडिए पुन लद्धे निव्विइयं । मज्झिमे पुरिमहं उक्कोसए एक्कासणयं ।
'विस्सरिया पेहिए' ति-पडिलेहिउं विस्सरिउं ति भणियं होइ । जहन्ने अप्पडिलेहिए निव्विइयं ।
मज्झिमे पुरिमहं । उक्कोसए एक्कासणयं । 'विस्सारियानिवेयणे' ति निवेइउं विस्सरियं ति; आयरियाईणं
तिविहो वि । तो एवं पच्छित्तं । अह पुन सव्वोवही विद्युओ पुनरवि लद्धो । पडिलेहिउं वा विस्सरिओ ।
निवेइउं वा विस्सरिओ सव्वो चेव, तो आयामं ।

मू. (४७) हारिय-धो-उग्गमियानिवेयणादिन्न-भोग-वानेसु ।

आसन-आयाम-चउत्थगाइ, सव्वम्मि छट्ठं तु ॥

चू. हारिए जहन्नोवहिम्पि एक्कासनयं । मज्झिमे आयामं । उक्कोसे चउत्थे । धोए वि एवं चेव
पच्छित्तं तिविहं । उग्गमेउं न निवेइए । जानंतो वि जहा न वड्डइ परिग्गहिउं आयरियाईहि अनिवेइओ
उवही । तस्सानिवेइयस्स तिविहं एयं चेव पच्छित्तं । अदिन्नं वा आयरियाईहिं जहन्नाइ-भेयं उवहिं
परिभुअइ एयं चेव तिविहं पच्छित्तं । दिन्नं वा उवहिं जहन्नाइ-भेयं आयरियाईहिं अननुन्नाओ
अन्नेसिं देइ । एत्थ वि एवं चेव पच्छित्तं तिविहं । सव्वोवहिं वा अदिन्नं परिभुजइ । सव्वोवहिमनापुच्छाए
अननुन्नाओ वा अन्नेसिं देइ । एवं सव्वहारवणाइएसु पएसु जीएण छट्ठं ।

मू. (४८) मुहन्तय-रयहरणे फिडिए निव्वीययं चउत्थं च ।

नासिय-हारविए वा जीएण चउत्थ-छट्ठाई ॥

चू. मुहन्तए फिडिए ओग्गहाओ निव्विइयं । रयहरणे अब्भत्तट्ठो । एवं ताव अणट्ठे । अह पुन
नासियं हारवियं वा पमाएण मुहणंतयं तो से चउत्थं । रयहरणे छट्ठं ।

मू. (४९) कालऽद्धाणाईए निव्विइयं खमणमेव परिमोगे ।

अविहि-विगिंचणियाए भत्ताईणं तु पुरिमहं ॥

चू. विगहाइपमाएणं कालाईयं करिति भत्ताइ निव्विइयं, अह पुन परिभुअन्ते चउत्थं । एवं
अद्धाणाइक्कमे वि अपरिभुअंतस्स निव्विइयं; परिभुअंतस्स अब्भत्तट्ठो । पारिद्धावणियं सव्ववेमा-
विहीए विगिञ्चित्तस्स भत्ताइ पुरिमहं ।

मू. (५०) पानस्सासंवरणे भूमि-तिगापेहणे य निव्विगई ।

सव्वस्सासंवरणे अगहन-भंगे य पुरिमहं ॥

चू. पानाहारसंवरणे । भूमितिगं ति- उच्चार-पासवण-कालभूमि । एगतर-अपडिलेहणाए वि
निव्विइयं । चउत्थिहारासंवरणे, अहवा नमोक्कार-पोरिसियाइयं पच्चक्खाणं न गेण्हइ; गहियं वा
पच्चक्खाणं भअइ सव्वत्थ पुरिमहं ।

मू. (५१) एयं धिय सामन्नं तवपडिमाऽभिग्गहाइयाणं पि ।

निव्वीयगाइ पक्खिय-पुरिसाइ-विभागओ नेयं ॥

चू. एयं धिय पुरिमहं । सामन्नं अविसेसियं ति भणियं होइ । तवो बारसविहो । पडिमाओ
बारस-मासिया, दोमासिया, तिमासिया, चाउमासिया, पंचमासिया, छम्मासिया, सत्तमासिया,
पढम-सत्तराईदिया, दोस-सत्तराईदिया, तइय-सत्तराईदिया, अहोराइया, एगराइया । अभिग्गहा
दव्वखेतकालभावभेयभिन्ना । एएसिं अगेण्हणे भंगे वा पुरिमहं । गाहा पच्छद्धस्स विभासा इमा ।

पवित्रए अम्मत्तइमायंबिलं वा । जं वा दिवस-पञ्चवज्जाणं । ताओ जहासत्तीए तवं न करेइ अइरित्तं, तो खुहुगस्स निव्वीइयं, येरगस्स पुरिमहं, भिक्खुस्स एक्कासनयं, उवज्जायस्सायंबिलं, आयरियस्स अम्मत्तहो । चाउम्मासे खुहुगाइ-आयरियावसाणाणं पंचण्ह वि जहासंखं पुरिमहेगासणाया-मचउत्थल्लहाइं दिअंति । संवच्छरिए एक्कासंनायामचउत्थल्लहमाइं दिअंति जहासंखं पंचण्ह वि ।

मू. (५२) फिडिए सयमुत्सारिय-भग्गे वेगाइ वंदनुत्सग्गे ।

निव्वीइय-पुरिमेगासणाइ, सव्वेसु चायायं ॥

बू. फिडिओ निद्वापमाणं एगस्सुत्सगस्स निव्वीइयं । दोसु पुरिमहं । तिहि वि एगासनयं । काउत्सग्गणं चेव फिडिओ पच्छहंतल्लो करेइ ताहे आगामं । सयं वा उत्सारेइ एगाइ काउत्सग्गे तो निव्वीइयपुरिमहेगासणाइं जहासंखं । सव्वे चेव सयमुत्सारेइ आयामं । भग्गे वा एगाइसुत्सग्गे अपुन्ने चेव अंतराले तिहा वि निव्वीइय-परिमहेगासणाइं । सव्वेसु भग्गेसु आयामं । एवं वंदनएसु वि एस चेव गमो ।

मू. (५३) अकएसु य पुरिमासण-आयामं, सव्वसो चउत्थं तु ।

पुव्वमपेहिय-थंडिल-निसि-बोसिरणे दिया सुवणे ॥

बू. अहवा उत्सग्गमेव न करेइ । एगाइ ताहे पुरिमेगासणायामाइं । सव्वावस्सयं न करेइ चउत्थं । जहा काउत्सग्गे एवं वंदणाइएसुं पिगाहा पच्छब्देण सह चउत्थं सम्बज्झइ । दिया अपडिलेहिए थंडिले राओ बोसिरइ, दिया वा सुवइ चउत्थं ।

मू. (५४) कोहे बहुदेवसिए आसव-कक्कोलगाइएसुं च ।

लसुणाइसु पुरिमहं, तत्राइ-बंध-मुयणे य ॥

बू. सगिमुप्पन्नं कोहं पक्खाओ उवरिं चाउम्मासाओ वा उवरिं धरेइ तो चउत्थं । आसवो वियडं तमाइयंते चउत्थं । कक्कोलग-लवंग-पूगफल-जाइफल-तं-बोलाइसु सव्वत्थ चउत्थं । पुव्वगाहाओ अनुवट्ठाविअइ । लसुणे अचित्ते पुरिमहं । आइसद्देण पलंडुधेप्पइ । तण्णगमयूरतित्तिराइ-बंधमुयणे पुरिमहं ।

मू. (५५) अङ्गुसिर-तणेसु निव्वीइयं तु सेस-पनएसु पुरिमहं ।

अप्पडिलेहिय-पनए आसनयं, तस-वहे जं च ॥

बू. अङ्गुसिरतणं कुसाइ तेसिं अकारणपरिभोगे निव्वीइयं, सेसपणएसु पुरिमहं । सेसा पंच पनगा-तणपनगं, दूसपनगं, पोत्थयपनगं, चम्मपनगं । एत्थ य दूसपणगं दुविहं तेन पंचपनगा । तत्थ सालीवीहिकोद्वरालगआरअतणं चेति तणपणगं । दूसपणगं दुविहं-दुप्पडिलेहिय-दूसपणगं अप्पडिलेहिय-दूसपणगं च । कोयवि पावारग पूरी दादियाली विराली, एयं दुप्पडिलेहिय-दूसपणगं । तूली आलिंगणी अंगोवहाणं गंडोवहाणं मसूरगो य एयं अप्पडिलेहिय-दूसपणगं । गंडीपोत्थओ, कच्छवीपोत्थओ, मुडीपोत्थओ, छिवाडी, डिलेहिय-दूसपणए चम्मपणए य पुरिमहं । अप्पडिलेहिय-दूसपणए एक्कासनयं । पोत्थयपणगगहणे आयामं । बेइंदियाइ-तसवहे जं च आवज्झइ तं च दिअइ । बिइय-चुन्निकारमएण पोत्थयपणगे वि पुरिमहं ।

मू. (५६) ठवणमनापुच्छाए निव्विसओ विरिय-गूहणाए य ।

जीएनेक्कासनयं, सेसय-मायासु खमणं तु ॥

सू. दानसहअहाभइसत्रिमाईणि ठवणकुलाणि । तानि आयरियमनापुच्छिय भत्ताइ पविसिऊण
गेण्हइ जइ तो से एक्कासनयं । तेसु य कुलेसु एणो चेव संघाडगो निव्विसइ सेसा न पविसंति ।
विरियं परक्कमो तं निगूहंतस्स एक्कासनयं । जीय-ववहारे एयं । सुयववहाराइसु अग्रहा । एक्कासनयं
स माया निष्फन्नं । सेसमायाओ अन्नमायाओ, ता य इमा-जहा-भइयं भोद्धा विवन्नं विरसमाहरे
आयरियसगासे । जसत्थी; जहा-‘एस महा तवस्सी विरसाहारो रसपरिआगं करेइ’ति । एवमाइयासु
मायासु खमणं ।

मू. (५७) वप्पेणं पंचिंदिय-वोरमणे संकिलिड्ड-कम्मे य ।
दीहऽद्धानासेवी गिलाण-कप्पावसाणे य ॥

सू. तप्पे वग्गण-आलन-वेवनाइओ । वप्पे वट्ठमण्णेण पंचिंदिओ वहिओ होआ । संकिलिड्डकम्म-
अंगादान-परिमहण-सुक्कपोगल-निग्घायणाइ, दीहद्धाण-पडिवन्नो य । आहाकम्मद्धाणकप्पाइयं
वा बहु अइयारं करेआ । दीहगिलाणकप्पस्स वा अवसाने आहाकम्मसन्निहिसेवणं वा कयं होआ ।
एएसु कारणेसु पंचकल्लाणगं पच्छित्तं ।

मू. (५८) सव्वोवहि-कप्पम्मि य पुरिमत्ता पेहणे य चरिमाए ।
चाउम्मासे वरिसे य सोहणं पंच-कल्लाणं ॥

सू. पाउसे जयणाए वि सव्वोवहि कप्पे कए पुरिमत्ताए वा चरिमाए पमाएणं । अप्पडिलेहिए
चाउम्मासवरिसेसु य विसोहीए पउत्ताए निरइयारस्स वि पंचकल्लाणगं दिअइ । किं कारणं । जम्हा
सुहुमाइयारे कए वि न याएइ न वा संभरइ । जहा पाउसहृत्तवेरत्तपाभाओगकालागहणे
सुत्तत्थपोरिसि-अकरणे अप्पडिलेहियमाई । एएण कारणेण सव्वेसु वि दिअइ ति ।

मू. (५९) छेयाइमसहहओ मिउणो परियाय-गव्वियस्स वि य ।
छेयाईए वि तवो जीएन गणाहिबइणो य ॥

सू. जो छेयं न सहहइ, किं वा छिअइ न छिअइ ति एवं भणइ । मिउणो ति-जो छिअमाणे वि
परियाए न संतप्पइ जहा ‘मे परियाओ छिओ’ ति । अहवा अन्नेसि ओमराइणिओ जाओ ति
परियायगव्विओ जो दीहपरियाओ सो परियाए छिन्ने तहावि अन्नेहिंतो अब्भहियपरियाओ न
ओमराइणिओ होइ । नवा वीहेइ परियायछेयस्स । एएसिं जहुदिट्ठाणं छेयमावन्नाण वि तवो
दिअइ । आइसहेण मूलाणवट्ठपारंचियपयावन्नाणं वि । जीयववहारमएण गणाहिबइणो य ।
गणाहिबई आयरिओ तस्स छेयाइमावन्नस्सावि तवारिहंदिअइ । मा पुन सेहदुसुंठाईण अपरिणाममाणं
हीलनिओ भविस्सइ ति । ससहेण कुलगणसंघाहिवा धेप्पंति ।

मू. (६०) जं जं न भणियमिहइं तस्सावत्तीए दान-संखेवं ।
भिन्नाइय य वोच्छं छम्मासंताय जीएणं ॥

सू. इह जीयववहारे जं जं पच्छित्तं न भणियं अवराहमुदिसिऊण तस्सावि आवत्तिविसेसेण
दाणसंखेवं भणामि । आवत्ती पायच्छित्तद्वाणसंपत्ती । सा य निसीहकप्पववहाराभिहियां । सुत्तओ
अत्थओ य । आणा अनवत्थमिच्छत्तविराधना सवित्थरा । तवसो य- सा य तवो पनगादी
छम्मासपञ्चवसाणो अनेगावत्तिदानविरयणा लक्खणो तेसु सव्वेसु गंधेसु इह पुन जीयववहारे
संखेवेणं आवत्तीदानं निरुविअइ ।

मू. (६१) भिन्नो अविसिद्धो द्विय मासो चउरो य छच्च लहु-गुरुया ।

निव्वियगाई अट्टमभत्तंतं दानमेएसिं ॥

धू. भिन्न इति ससमयसत्रा; पंचवीसं दिवसा भिन्नसदेण वेप्पन्ति । सो य अविसिद्धो एक्को चेव । अविसिद्धगहणाओ य सव्वपणगाई मेया धेप्पन्ति । पणगं-लहुगं, गुरुगं च; दसगं-लहुगं, गुरुगं च; पन्नरसगं-लहुगं, गुरुगं च; बीसगं-लहुगं, गुरुगं च पंचवीसगं-लहुगं, गुरुगं च । एस भिन्नमासो बहुमेओ वि एक्को चेव धेप्पइ । एसो य सुयवदहारो जेसु जेसु अवराहेसु भणिओ तेसु चेव अवराहेसु जीएण सव्वत्थ निव्वियगाई । भिन्नो अविसिद्धो द्विय एवं वक्खाणियं । इदानीं मासो ति । सो य लहुमासो गुरुमासो य । एत्थ य लहुभासे पुरिमहं । गुरुभासे एक्कासनयं । चउरो य छच्च मासा सम्बज्झन्ति । तत्थ लहुचउमासे आयामं । चउगुरुमासे चउत्थं । छल्लहुमासे छट्ठं । छगुरुभासे अट्टमं । एवं सुत्तनिदिद्वावत्ति जहावराहं जाणिऊण जीएण निव्वियगाई-अट्टमभत्तंतं तवं देज्ज ।

मू. (६२) इय सव्वावत्तीओ तवसो नाउं जह-कमं समए ।

जीएणं देज्ज निव्वीइगाई-दानं जहाभियं ॥

धू. इयं एवं एएण पगारेण । सव्वावत्तीओ सव्वतवट्ठाणाइं । जहकमं पायच्छित्तानुलोमेन । समए सिद्धन्ते । जीएण देज्जा । निव्वीइयाइयं दानं जह जह भणियं तहा तहा देज्ज ति भणियं होइ ।

मू. (६३) एयं पुन दव्वं चियं ताईं सागासओ विनिदिद्धं ।

दानं विभागओ पुन दव्वाइ-विसेसियं जाण ॥

धू. एयं ति जहुदिद्धं । पुन सद्दो विसेसणे । सव्वं पायच्छित्तदानं । पाएण बाहल्लेण । सामन्नम-विसेसियं । विसेसेण निदिद्धं विणिदिद्धं । देयं विभागेण । दव्वाइ-आइसदेण-खेत्तकालभाव-पुरिसपडिसेवणाओ य । अविकिखऊण विसेसियं । ऊनाइरित्तं तस्स मंवा (?) देज्ज ति ।

मू. (६४) दव्वं खेत्तं कालं भावं पुरिस पडिसेवणाओ य ।

नाउमियं चिय देज्जा तम्मत्तं हीनमहियं वा ॥

धू. पढमं गाहद्धं कण्ठं । नाउम्मि तं चिय-जाणिऊणं दव्वाइ विभागम्मि तं चेव परिमाणपरिच्छिन्नं देज्जा । अहवा, नाउमियं चिय-इदमिति पच्चक्खीभावे । इदमेव जीयवक्खारभणियं देज्ज । तम्मत्तं भणियसमं । दव्वखेत्तकालभावपुरिसपडिसेवणादीसु हीनेसु हीनं देज्जा । अहिएसु अहियं देज्जा । साहारणेसु साहारणं देज्जा ।

मू. (६५) आहाराई दव्वं बलियं सुलहं च नाउमहियं पि ।

देज्जा हि; दुव्वलं दुल्लहं च नाऊण हीनं पि ॥

धू. आहारो आई जेसिं दव्वाण ताईं आहाराईणि । जम्मि देसे ताईं बलियाईं । जहा अनूवएसे सालिकूरो बलिओ । सहावेणं चेव सुलहो य । एयं नाऊण जं जीयभणियं दानं तस्सन्महियमवि देज्जा । जत्थ पुन चणक-निष्काव-कंजियाइ लुक्खाहारो; दुल्लहो वा; तत्थ जीयदानं हीनमवि देज्जा ।

मू. (६६) लुक्खं सीयल-साहारणं च खेत्तमहियं पि सीयम्मि ।

लुक्खम्मि हीनतरयं एवं काले वि ति विहम्मि ॥

धू. लुक्खं नाम नेहरहियं । खेत्तं वाय-पित्तलं वा । सीयलं पुन सिणिद्धां भन्नइ; अनूवखेत्तं वा ।

निद्धलुक्खं साहारणं भञ्जइ । इह य जीयदाने निद्धखेत्ते अहियं देआ । साहारणे जहा मणियं समं देआ । लुक्खखेरो पीसं देआ । एदं काले वि तिहिने तिहिदं देआ ।

मू. (६७) गिन्ह-सितिर-वासासुं देअऽअम-दसम-बारसन्ताई ।

नाउं विहिणा नवविह-सुयववहारोवएसेणं ॥

चू. गिन्हो लुक्खो कालो । साहारणो हेमंतो । वासारत्तो निद्धो । गिन्हे तिविहो तवो-जहओ मज्झो उक्कोसो । जहओ चउत्थं, मज्झिमा छट्ठं, उक्कोसो अट्ठमं । हेमंते तिविहो-जहन्नमज्झिमुक्कोसो छट्ठमदसमभेओ । वासारत्ते वि जहन्नमज्झिमुक्कोसो अट्ठमदसमबारसमेयमिओ । एस नवविहो ववहारो । एयं सुद्धं जाणिऊण सुयववहारेण वा नवविहविगप्पेण सुद्ध जाणिऊण तिविह-काले तिविह-विगप्पियं तवं देआ । सो य इमो-अहागुरुआइ । एत्थ य मूलिया नवभेया नवभेयपत्त्यारे दट्ठव्वा । विभज्जमाणा सत्तावीसं । आवत्ति-दान-तवसा कालेण य निओएयव्वा । एस नवविहो वविओ ति । सो य नवविहो ववहारो इमो -

गुरुओ गुरुयतराओ अहागुरु चेव होइ ववहारो ।

लहुओ लहुयतराओ अहालहु होइ ववहारो ॥

लहुसो लहुसतराओ अह लहुसो चेव होइ ववहारो ।

एएसिं पच्छित्तं वोच्छामि अनानुपुव्वीए ॥

गुरुगो य होइ मासो गुरुयतराओ य होइ यउमासो ।

अह गुरुगो छम्मासो गुरुपक्खे होइ पडिवत्ती ॥

तीसा य पन्नवीसा वीसा विय होइ लहुयपक्खम्भि ।

पन्नरस दस पंचे व य लहुसय पक्खम्भि पडिवत्ती ॥

गुरुगं च अट्ठम खलु गुरुयतरागं च होइ दसमं तु ।

अह गुरुगं बारसमं गुरुपक्खे होइ पडिवत्ती ॥

छट्ठचउत्थायंबिल लहुपक्खे होइ पडिवत्ती । एगासन-पुरिमहं निव्वीयं लहुससुद्धो वा ॥

ओहेण एस मणिओ, एत्तो वोच्छं पुनो विभागेन ।

तिगनवसत्तावीसा एक्कासीतीय भेणहिं ॥

नवविह ववहारेसो संखेवेण तिहा मुणेयव्वो । उक्कोसो मज्झो वा जहन्नगो चेव तिविहो सो ॥

उक्कोसो गुरुपक्खो लहुपक्खो मज्झिमो मुणेयव्वो ।

लहुसगपक्खो जहन्नो तिविगप्पो एस नायव्वो ॥

गुरुपक्खो उक्कोसो मज्झ जहन्नो य एस लहुगे वि । एमेवय लहुसेवी एवेसो नवविहो होइ ॥

गुरुपक्खे छम्मासो पणमासो चेव होइ उक्कोसो ।

मज्झो चउ ति मासो दुमासगुरुमासग जहन्नो ॥

लहुमासभिन्नमासा वीसा विय तिविहमेव लहुपक्खे ।

पन्नरस दसगं पणगं लहुसुक्कोसोइ तिविहेसो ॥

आवत्ति तवो एसो नवमेओ वविओ समासेणं । अहुणाउ सत्तवीसो दानतवो तस्सिमो होइ ॥

गुरु लहु लहुसगपक्खे वा उक्कोसो मज्झिम जहन्नो ।

उक्कोसुक्कोसो वा उक्कोसो मज्झिम जहन्तो ॥
 मज्झुक्कोसो मज्झिम मज्झो तह होइ मज्झिम जहन्तो ।
 इय नेया जहन्ते वी उक्कोसो मज्झिम मज्झिम जहन्तो ॥
 गुरुपक्खे नव एए नव चेव य होन्ति लहुय पक्खे वि ।
 नव चेव लहुसपक्खे सत्तावीसं हवन्तेए ॥

बारसभदसमअट्ठम छप्पणमासेसु तिविह दानेयं ।
 चउत्तिमासे दस अट्ठ छट्ठ उक्कोसगा तिविहा ॥

एमेवुक्कोसाई दुमासगुरुमासिए तिहा दानं । अट्ठम छट्ठ चउत्तं उक्कोसादेत तिह भिन्नं ॥
 छट्ठ चउत्थायामं उक्कोसादेय दाणवीसाए । लहुपक्खम्मि नवविहो एसो बीओ भवे नवगो ॥
 अट्ठम छट्ठ चउत्तं एसुक्कोसाइ दानपन्नरसा । छट्ठ चउत्थायामं दससु तिविहे य दानभवे ॥
 खमणायामेक्कासण तिविहुक्कोसाइ दान पणगेयं ।
 लहुसेस तइयनवगो सत्तावीसेस वासासु ॥

सिसिरे दसमाईयणं चारणमएण सत्तवीसेण । ठायइ पुरिमहम्मं अहोक्कन्तीयं तह धेव ॥
 अट्ठममाई गिहे चारणमेएण सत्तवीसेण । तह चेव य ढोक्कन्ती ठावइ निव्वीयए नवरं ॥
 एएहिं दानेहिं आवत्तीओ सया सया नियमा । बोधव्वा सव्वाओ असहुस्सेक्केक्कासणया ॥
 जाव ठियं एक्केक्कं तं पीहासेअ असहुणो ताव । दाउं सट्ठाण तवं परट्ठाणं देअ एमेव ॥
 एवं ठाणे ठाणे हेट्ठाउत्तो कमेण हासंतो । नेयव्वा जावठियं नियमा निव्वीइयं एक्कं ॥
 — एस नवविहो ववहारो ।

मू. (६८) हट्ठ-गिलाणा भावम्मि-देअ हट्ठस्स, न उ गिलाणस्स ।
 जावइयं वा विसहइ तं देअ, सहेअ वा कालं ॥

चू. भावं पडुच्चसममहियमूणं वा देअ । हट्ठस्स नीरोगस्स बलियिसरीरस्स समहियं वा देअ ।
 गिलाणस्स ऊनं, नवा वि देअ । जावइयं वा वि सहेअ तावइयं वा वि से देअ । कालं वा सहेअ;
 जाव पउणीहोइ । हट्ठो संतो करेस्सइ ति ।

मू. (६९) पुरिसा गीयाऽगीया सहाऽसहा तह सदाऽसदा केई ।
 परिणामाऽपरिणामा अइपरिणामा य वत्थूणं ॥

चू. पुरिसं पडुच्च सममहियं ऊनं वा देअ । पुरिसा केइ गीयत्था, केइ अगीयत्था । धिइसंधयण-
 संपन्नताओ केइ सहा, तव्विरहियत्ताओ केइ असहा । सदा भायाविणो, असदा उज्जुमूयप्पाणो ।
 उस्सग्ग उस्सग्गं । अववाए अवयायं । जहा भणियं सदहंता आयरत्ता य परिणामगा भन्नंति,
 अपरिणामगा पुन जे उस्सग्गमेव सदहंति आयरंति य; अवयायं पुन न सदहंति नायरंति य ।
 अइपरिणामगा जे अववायमेवायरंति तम्मि चेव सज्जंति, न उस्सग्गे ।

मू. (७०) तह धिइ-संधयणोभय-संपन्ना तदुभएन हीना य ।
 आय-परोभय-नोभय-तरगा तह अन्नतरगा य ॥

चू. तहेत्ति आनंतरिए । धिइ-संधयणे चउभंगो । धिइए संधयणेण य पढमो संपन्नो । इह य
 पढमपच्छिमा भंगा दुवे संगहिया सुत्तेण, मज्झमिच्छा दुवे भाणियव्वा । अहवा वितियचुत्तिकारा

भिष्याएण चत्तारि वि सुत्तेणेव गहिया । कहं ? - धिइसंपन्ना, न संघयणेण १ । संघयणेण वा संपन्ना, न धिईए २ । उभयसंपन्ना ३ । उभयहीणा य ४ । अहवा इमे पंच विगण्ठा । आयतरे नामेगे नो परतरए १ । परतरए नामेगे, नो आयतरए २ । एगे आयतरए वि परतरए वि ३ । एगे नो आयतरए नो परतरए ४ । एए चत्तारि भंगा ठाणक्कमेण । तहा पंचमो अन्नतरतरगो नाम विगण्ठो । आयतरगो नाम जो उपवासेहिं दढो । परतरगो नाम जा वेयावच्चकरो गच्छोवग्गहकरो व त्ति । अन्नतरतरगो नाम जो एक्कं सक्केइ काउं, तवं वेयावच्चं वा । न पुन दो वि सक्केइ ।

मू. (७१) कप्पट्टियादओ वि य चउरो जे सेयरा समक्खाया ।

सावेक्खेयर-भेयावओ वि जे तान पुरिसाणं ।

चू. कप्पट्टिया आईए जेसिं ते कप्पट्टियादओ । आइसद्देण-परिणया, कडजोगी, तरमाण त्ति एए चत्तारि घेप्पंति । एएसिं घेव पडिक्खभूया अन्ने वि चत्तारि जणा घेप्पंति । अकप्पट्टिया अपरिणया अकडजोगी अतरमाणगा । तत्थ कप्पट्टिया जे आचेलुकुद्देसियाइ दसविहे कप्पे ठिया । कयरे ते ? - इमे वक्खमाणा-

आचेलुकुद्देसिय सेज्जायरायपिंडकिइक्कमे । वयजेइ पडिक्कमणे मासं पओसवणक्कमे ॥

जे पुन मज्झिमजिनसंतगा महाविदेहगा य ते अकप्पट्टिया । कप्पट्टिया दुवेहा-सावेक्खा, निरवेक्ख य । सावेक्खा गच्छवासी, निरवेक्खा जिनकप्पियादयो । एवमकप्पट्टिया वि सावेक्ख निरवेक्खा य । परिणया गीयत्था, अपरिणया अगीयत्था । कडजोगिणो चउत्थ-छट्ठमाईहिं विविहतवोवहाणेहिं जोगवियसरीरा । अकडजोगिणो अपरिकम्मवियसरीरा । तरमाणगा धिइसंधयण-संपन्ना । अतरमाणगा एएहिं विउत्ता ।

मू. (७२) जो जह-सत्तो बहुतर-गुणो व तस्साहियं पि देज्जाहि ।

हीनस्स हीनतरं, ओसेज्जा व सव्व-हीनस्स ॥

चू. एएसिं कप्पट्टियाइ सावेक्ख-निरवेक्खभेयाणं जो जह सक्केइ तवं काउं । बहुतरगुणो नामं धिइसंधयणसंपन्नो परिणयकडजोगी आयपरतरो वा होज्जा । तस्साहियं पि दिज्जइ । कओहिंतो अहियं ? - जीयववहारभणियाओ । जो पुन हीनो धिइसंधयणाईहिं तस्स घोवतरयं पि जीयभणियाओ देज्जा । जो पुन सव्वहीणो तस्स सव्वं ओसेज्जा, न किंचि दिज्जइ त्ति जं भणियं होइ ।

मू. (७३) एत्थ पुन बहुतरा भिक्खुणो त्ति अकयकरणाणभिगया य ।

जंतेण जीयमइमभत्तंतं निव्वियाईयं ॥

चू. एत्थ एयम्मि जीयववहारे बहुतरया भिक्खुणो त्ति । तेय अकय-करणा अजोगविया अनभिगया अगीयत्था । च सद्देण अथिरा विय त्ति । जं तेन कारणेन जीयववहारे अइममत्तं अंतो निव्वीइयमाईए । एयं मज्झं गहियं जन्तविहीए । एयस्सेव फुडीकरणत्थं जंतविहाणं भणामि । तिरियाए तेरसघरए काउं हेट्ठाहुत्तो य जाव नव घराइं पुण्णाइं ताव ठावेयव्वं । पच्छा एएसिं नवण्हं हेट्ठा जाइं दाहिणेन अंतेठियाणि दोन्नि धरयाइं ताइण मोत्तुणं अहो एणं धरयं वट्ठाविज्जइ । ताहे तिरियायया एक्कारस धरया होति । पुनो एएसिं एक्कारसण्हं सव्वदाहिणा दुवे मोत्तुणं अहो एणं धरं वट्ठाविज्जइ । ताहे ते आयत्ता नव धरा होति । एवं दुवे दुवे छट्ठंतेण धरयाइं हेट्ठिददाहिणिल्लाइं ता नेयव्वं, अहो एक्केक्क धरयवट्ठीए जाव एकमेव धरयं सव्वाऽहोजायं । एवमेयस्स धरजंतयस्स

सव्वुवरिं तिरियायया सेढी । तीसे सेढीए उवरिं सव्वाईए निरवेक्खं ठावेआ । निरवेक्खस्स य दाहिणेण बिइय-तइयघर मज्झनिग्गयरेहोवरिं आयरियं कयकरणं अकयकरणं च ठावेआ । चउत्थपंचमधरयमज्झविणिग्गयरेहोवरिं कयकरणं उवज्झायं अकयकरणं च ठावेआ । छट्ठसत्तम-अट्ठमनवमधरयमज्झविणिग्गयरेहोवरिं गीयभिक्षुं ठावेआ,

थिरं अधिरं च । तत्थ जो सो थिरो सो कयकरणो अकयकरणो य । अधिरो वि कयकरणो अकयकरणो य तओ पुन दसमएक्कारसवारस्तेरसघयरयमज्झ-विनिग्गयरेहोवरिं अगीयभिक्षुं ठावेआ, थिरमथिरं च । थिरं कयकरणं अकयकरणं च । अधिरं कयकरणं अकयकरणं च ठावेआ । एवं ठावेऊण निरवेक्खहेट्ठिमधरए सुअं ठावेयव्वं । जम्हा तहिं पारंचियं पयं होइ । सो य निरवेक्खो सहावेण चेव पारंचिओ तम्हा तहिं सुअं ठावेयव्वं । एयस्स दाहिणेण कयकरणायरियहेट्ठा पारंचियं । एवं तहिं चेव अवराहे—जहिं कयकरणायरि-यस्स पारंचियं अकयकरणस्सायरियस्स तम्मि चेवावराहे अणवड्डपं । एत्थ चेवावराहे—कयकरणोवज्झायस्स अणवड्डं (ड्डपं) । एत्थ चेवावराहे अकयकरणो-वज्झायस्स मूलं । एत्थ चेवावराहे गयिभिक्षु-थिरकयकरणस्स मूलं । एत्थ चेवावराहे गीयभिक्षु थिरकयकरणस्स छेओ । एत्थ चेवावराहे गीयभिक्षु-अधिरकयकरणस्स छेओ । एत्थ चेवावराहे गीयभिक्षु अधिर-अकयकरणस्स छग्गुरु । एत्थ चेवावराहे अगीयभिक्षु थिरअकयकरणस्स छल्लहु । एत्थ चेवावराहे अगीयभिक्षु अधिर-कयकरणस्स छल्लहु ।

एत्थ चेवावराहे अगीयभिक्षु-अधिर-अकयकरणस्स चउगुरु । एवं एयाए पंतिए पायच्छित्त-ट्ठाणरयणा एवं कायव्वा । पारञ्चियं । अणवड्डप्य । अणवड्डप्य । मूल । मूल । छेय । छेय । छग्गुरु । छग्गुरु । छल्लहु । छल्लहु । अन्ते चउगुरु । एयाए हेट्ठा सुण्णं । अणवड्डप्पो । मूलं २ । छेदो २ । छग्गुरु २ । छल्लहु २ । चउगुरु २ । अन्ते सव्वदाहिणे चउलहु । एयाए हेट्ठा मूलं २ । छेदो २ । छग्गुरु २ । छल्लहु २ । चउगुरु चउलहु २ । सव्वदाहिणे मासगुरु । एयाए हेट्ठा छेदो २ । छग्गुरु २ । छल्लहु २ । चउगुरु २ । चउलहु २ । मासगुरु २ । सव्वदाहिणे मासलहु । एयाए हेट्ठा छग्गुरु २ । छल्लहु २ । चउगुरु २ । चउलहु २ । मासगुरु २ । मासलहु २ । सव्वदाहिणे भिन्नमासो । एयाए हेट्ठा छल्लहु २ । चउगुरु २ । चउलहु २ । मासगुरु २ । मासलहु २ । भिन्नमासो २ । सव्वदाहिणे वीसा । एयाए हेट्ठा चउगुरु २ । चउलहु २ । मासगुरु २ । मासलहु २ । भिन्नमासो २ । वीसा २ । सव्वदाहिणे पन्नरस । एयाए चेव हेट्ठा चउलहु २ । मासगुरु २ । मासलहु २ । भिन्नमासो २ । वीसा २ । पन्नरस २ । सव्वदाहिणे दस । एयाए हेट्ठा मासगुरु २ । मासलहु २ । भिन्नमासो २ । वीसा २ । पन्नरस २ । दस २ । सव्वदाहिणे पणगं । एयाए हेट्ठा मासलहु २ । भिन्नमासो २ । वीसा २ । पन्नरस २ । दस २ । सव्वदाहिणे पंच । एयाए हेट्ठा भिन्नमासो २ । वीसा २ । पन्नरस २ । दस २ । सव्वदाहिणे पणगं । एयाए हेट्ठा वीसा २ । पन्नरस २ । दस २ । सव्वदाहिणे पणगं । एयाए हेट्ठा पन्नरस २ । दस २ । सव्वदाहिणे पणगं । एयाए हेट्ठा दस २ । सव्वदाहिणे पणगं । एयाए हेट्ठा पंच । एयासिं च तिरिया ययाणं धरयाणं आईए जं पयं जहिं अवराहे ठावियं तहिं चेवावराहे ताए पंतीए पुरिसावेक्खाए सव्वे पच्छिउत्तपया चारेयव्वा । एवं चिरईए पुरिसविभागेण पणगादी छम्मासावसाणे निव्वीयाइ अट्ठमभत्तंतं पुव्व भणियमेव । अहुणा पडिसेवणा भन्नइ—

द्वयं खेतं कालं भावं वा सेवओ पुरिसो ॥

चू. आउट्टिया नाम जं उवेस पाणाइवायं करेइ । दप्पो नाम धावण-डेवण्वग्गणाइओ, कंदप्पो वा दप्पो । पमाओ नाम जं राओ दिया वा अप्पडिलेहंतो अपमअयंतो य पाणाइवायाइयमावअइ । कथपडिसेवणा नाम कारणे मीयत्थो कडजोगी उवउत्तो जयणाए पडिसेवेआ । एसा पडिसेवणा । पडिसेवओ पडिसेवियव्वं च दोत्रि वि पडिसेवणाए सुइयाइ । तत्थ पडिसेवओ पुरिसो पडिसेवियव्वं पुन दव्वाइ । दव्वमाहाराइ खित्तं छिन्नमडं वेयरं वा । कालो ओम-दुब्भिकखाइ । भावे हड्ड-गिलाणाइ । एवं एयं पडिसेवियव्वं ।

मू. (७५)

जं जीय-दानमुत्तं एयं पायं पमायसहियस्स ।

एत्तो छिय ठाणंतरमेगं वहेअ दप्पवओ ॥

चू. जं जीयववराहेण मए पच्छित्तं भणियं तमनंतरं सव्वं एयं चउण्हपडिसेवणाण आउट्टिया-इयाण कयराए पडिसेवणाए पडिसेविए दिअइ ? । संदेह सम्भवेइमं भन्नइ-तइयाए पमायपडिसेवणा-एत्ति । दव्वाइए पडिसेविए सेसपडिसेवणासु पुन कहं भन्नइ । एत्तो छिय ठाणंतरं वहेआ । एकं । एत्तो त्ति जहामणिय-पमाय-झाण-पायच्छिताओ एगहाणवुद्धी कायव्वा । पमाए निव्वीयाइ-अट्टमभत्तंतं, दप्पेण पुन पुरिमाइ-दसमंतं होइ ।

मू. (७६)

आउट्टियाइ ठाणंतरं च, सट्ठाणमेव वा देआ ।

कप्पेण पडिक्कमणं तदुभयमत्तं विनिदिडं ॥

चू. आउट्टि आसेवमाणस्स एक्कासणाइ दुवालसंतं दिअइ । अहवा सट्ठाणं । पाणाइवाए मूलं । सट्ठाणं जं जम्मि वा अवराहे सव्वबहुयं तस्स दिअइ तं चेव सट्ठाणं होइ । कप्पपडिसेवणाए पडिसेविए पडिक्कमणं, मिच्छादुक्कअमिति च भणियं होइ । अहवा तदुभयं आलोयणमिच्छादुक्कडं ।

मू. (७७)

आलोयण-कालम्भि वि संकेस-विसोहि-भावओ नाउं ।

हीनं वा अहियं वा तम्मत्तं वा वि देआहि ॥

चू. आलोयणकाले वि जया गूहइ पलिउअइ वा तया सो संकिलिडुपरिणामो तस्स अहियं पुण्णं वा दिअइ । जो पुन आलोयणाकाले संवेगमुवगओ निंदण-गरहणाइणा विसुद्धपरिणामो तस्स ऊनमवि देआ । जो पुन मज्झपरिणामो तस्स तम्मत्तमेव देआ ।

मू. (७८)

इति दव्वाइ-बहु-गुणे गुरु-सेवाए य बहुतरं देआ ।

हीनतरे हीनतरं, हीनतरे जाय झोस ति ॥

चू. इति एवं दव्वखेत्तकालभावेसु चउसु वि बहुगुणेषु, गुरुसेवा पहाणसेवा मण्णइ । एएसु बहुतरं देआ । 'हीनतरे हीनतरं' ति । दव्वखेत्तकालभावा जहा जहा हीना तहा तहा हीनतरं पच्छित्तं देआ । सव्वहीनस्स झोसो वा कअइ ।

मू. (७९)

झोसिअइ सुबहुं पि हुं जीएनअं तवारिहं वहओ ।

वेयावच्चकरस्स य दिअइ सानुग्गहतरं वा ॥

चू. झोसिअइ ति मुअइ । सुबहुगमवि जाय अन्नं तवं वहइ ताव जइ अन्नमावअइ तो तं झोसिअइ । जहा छम्मासपडुविए पञ्चहिं दिवसेहिं गएहिं अन्नमावन्नगो होआ । पढमगं वहंतस्स पच्छिमं से झोसिअइ । वेयावच्चकरस्स वा थोवतरं दिअइ । जावइयं वहन्तो वेयावच्चं काउं सकेइ

तावइयं से दिअइ । एयं तवारिहं मणियं ॥ अहुणा छेयारिहं भन्नइ—

मू. (८०) तव-गव्विओ तवस्स य असमत्थो तवमसइहंतो य ।
तवसा य जो न दम्मइ अइपरिणाम-प्पसंगी य ॥

चू. तवगव्विओ छम्मासखमओ । अओ वा जो विगिइ-तवकरण-समत्थो-किं मम तवेण किअइ ति । तवअसमत्थो पुन गिलाणो असहू वालुवुहो वा । तवं वा जो न सहइह । पुनो पुनो वा तवेण दिअमाणेण वि न दम्मइ । अइपरिणामगो अइपसंगी वा । पुनो पुनो सेवेइ, सुबहुं वा । एएसु जहुदिइसु तवारिहावत्तीए वि छेओ छेव दिअइ ति । पुव्वपरियायस्स देसच्छेओ कअइ ।

मू. (८१) सुबहुत्तर-गुण-भंसी छेयावत्तिसु पसअमाणो य ।
पासत्याई जो वि य जईण पडितप्पिओ बहुसो ॥

चू. सुबहुगा उत्तरगुणा पिंडविसोहिमाईया । ते जो भंसेइ विणासेइ, पुनो पुनो छेयावत्तीओ करेइ । जो य पासत्यो । आइसहेण ओसन्न कुसील-संसत्त-नीओवा । जईण साहूण संविग्गाणं । पडितप्पइ वेयावच्चयं करेइ । बहुसो य अनेगसो । उत्तरगाहाए अत्यपरिसमत्ती होही ।

मू. (८२) उक्कोसं तव-भूमि समईओ सावसेस-वरणो य ।
छेयं पणगाईयं पावइ जा धरइ परियाओ ॥

चू. उक्कोसा तव भूमी । आइजिणिदतित्थे संबच्छरं । मज्झिमजिणाणं अहुमासा । वीरवरस्स छम्मासा । एयं उक्कोसं तवभूमी समईओ । जो तस्स छेओ सावसेसं च से चरणं; तस्स छेओ पणगाईओ । आइसहेण दस-पन्नरस-वीसाई जाव छम्मासा । जावं वा धरइ परियाओ । छेयारिहं मणियं ॥ अहुणा मूलारिहं भन्नइ—

मू. (८३) आउट्टियाइ पंचिंदिय-धाए, मेहुणे य दप्पेणं ।
सेसेसुक्कोसाभिवक्ख-सेवणाईसु तीसुं पि ॥

चू. आउट्टियाए पंचिंदियं बहेआ । मेहुणं दप्पेण सेवेआ । सेसा मुसाबाय-अदिआदान-परिग्गहा ते उक्कोसेणं पडिसेवेइ । आउट्टियाए पुनो पुनो य ति । एवं जहुदिइहाणेषु मूलं ।

मू. (८४) तव-गव्वियाइएसु य मूलुत्तर-दोस-वइयर-गएसु ।
दंसण-चरित्तवंते चित्त-किस्से य सेहे य ॥

चू. तवगव्विओ । आइसहेण तवअसमत्थो । तवं असइहंतो तवेण य जो न दम्मइ । मूलगुणे बहुविहे बहुसो य दूसेइ भअइ वा । एवं उत्तरगुणे वि एस वइयो । दंसणं वा वमइ । दंसणे वंते नियमा चरित्तं यंतं । धरित्तम्मि दंसणे भयणा । दंसणे वा चरित्ते वा वन्ते चियत्तकिस्सो । किस्साई दंसणाईणि । तप्परिआएण चियत्तकिस्सो । सेहेय ति सेहो जो अभिनवो सिक्खं गाहिअइ । अनुवह-विओ । एएसिं जहुदिहाणं मूलं ।

मू. (८५) अच्चंतोसन्नो य परलिग-दुगे य मूलकम्मं य ।
भिवक्खुम्मि य विहिय-तवे ऽनवहु-पारंचियं पत्ते ॥

चू. अच्चंतोसन्नो नाम ओसन्न-पव्वाविओ । संविगेहिं वा पव्वावियमेत्तो छेव ओसन्नयाए विहरिओ जो, सो अच्चंतोसन्नो । परलिगं दुगं-धरत्थलिगं, अन्नतित्थियलिगं च । तं जो आउट्टियाए दप्पेण वा करेइ । मूलकम्मं-इत्थीगव्वादाणसाडणं जो करेइ । भिवक्खुम्मि य विहियतवे । विहिओ

तवो जस्स सो विहियतवो । छेयमूले वि अइक्कमिउं । अनवड्डतवं वा पारस्त्रियतवं वा । अइयारसेवणाए पत्ते एएसिं जहुदिट्ठाणं मूलं सव्वेसिं पि ।

मू. (८६) छेएण उ परियाए ऽनवड्ड-पारस्त्रियावसाने य ।

मूलं मूलावत्तिसु बहुसो य पसज्जओ मणियं ॥

चू. छिअमाणे छिअमाणे जया परिणामो निरवसेसो किल्लो, तत्ता से मूलं । अन्नवड्डप्पतवावसाने पारस्त्रियतवावसाने य मूलं दिअइ । मूलावत्तीओ वा-पुनो पुनो आवज्जमाणस्स मूलं । एवं जहुदिट्ठकारणेसु सव्वत्थमूलं । मूलारिहं मणियं अहुणा अनवड्डप्पारिहं भन्नइ-

मू. (८७) उक्कोसं बहुसो या पउड्ड-चित्तो वि तेनियं कुणइ ।

पहरइ जो य स-पक्खे निरवेक्खो घोर-परिणामो ॥

चू. तवो (ओ) अनवड्डप्पा पञ्चत्ता; तं जहा-साहिम्मयाणं तेणं करेमाणो १ । अन्नधम्मियाणं तेणं करेमाणो २ । हत्यादानं दलयमाणो ३ । उक्कोसं सचित्ताइयं । तेनेइ-पुनो पुनो तेनेइ । अईव पउड्डचित्तो संकिल्लिद्धचित्तोति कोहलो होइ । पउड्डचित्तो तेनेइ । सा य तेनिया दुविहा-साहम्मियतेनिया, परधम्मियतेनिया य । दव्वओ खेतओ कालओ भावओ य । सचित्त-अचित्त-मीसया दव्वे । अन्नसंजओग्गहियखेत्ते, अण्णुन्नविए अवत्थाण खेत्ते । काले जहिं करेइ । भावओ रत्तदुट्ठो । अन्नधम्मिया दुविहा-लिंगपविट्ठा, गिहत्था य । तिविहं तेनमेतेसिं आहारो उदही सचित्तं वा ऽवहरइ सि । हत्यादालो गहिओ, सो य ति विट्ठो-अत्यादानो, हत्यालम्बो, हत्यातालो । तत्थ अत्यादानो नेमिस्सिओसन्नागारिया भव्वगपडिभग्गवणिपपेसरूयगसउणी । बीइओ उवणओ नउलंगमेगो धयगुलमंतो वसतणकट्ठावाहिं अन्नो य अउनिगनिमित्तं । हत्यालम्बो असिवपुररो-हवसमणत्थ-मभिचारगाइ करेइ । हत्यातालो जट्ठिमुट्ठिलउडोपलपहाराईहिं मरणभयनिरवेक्खो अप्पणो परस्स य पहरइ । सपक्खे च सद्देण परपक्खे य । घोरपरिणामो निरनुक्कोसो ति ।

मू. (८८) अहिसेओ सव्वेसु वि बहुसो पारंथियावराहेसु ।

अनवड्डप्पावत्तिसु पसज्जमाणो अनेगासु ॥

चू. अभिसेओ उवज्झाओ । जेसु जेसु अवराहेसु पारस्त्रियमावज्जइ । बहुसो अणेगसो । आवन्नो वि अनवड्डप्पो कीरइ । किं कारणं । जेन अणवड्डप्पपारस्त्रियमावज्जस्सावि मूलमेव दिअइ भिक्खुणो । जेन तस्स परं मूलहाणं भवति । तहा उवज्झायस्सावि परं अनवड्डप्पपयं, अनवड्डप्पावत्तीओ य । जया बहुसो आवज्जइ तया य अनवड्डप्पं दिअइ ।

मू. (८९) कीरइ अनवड्डप्पो, सो लिंग १-वखेत्त २-कालओ ३-तवओ ४-

सिंहेन दव्व-भावे भणिओ पव्वावणा ऽनरिहो ॥

चू. वएसु लिंगेसु वा जम्हा न ठाविज्जइ तम्हा अणवड्डप्पो । सो य अणवड्डप्पो चउव्विहो-लिंगओ, खेतओ, कालओ, तवओ । लिंगं दुविहं-दव्वे भावे य । दव्वलिंगं रओहरणाइ । भावलिंगं महव्वयाइ । एत्थ चउभंगो । अनंतरगाहासम्बद्धा इमा गाहा-

मू. (९०) अयडिविरओ-सन्नो न भाव-लिंगारिहो ऽनवड्डप्पो ।

जो जत्थ जेन दूसइ पडिसिद्धो तत्थ सो खेत्ते ॥

चू. सपक्खपरपक्खपदुट्ठो तेनगाइदोसेहिं । अयडिविरओ सपक्ख-परपक्ख पहरणुज्जुओ ।

निरवेकखो अनुवसंतवेरो जो । सो दव्वभावलिंगेहिं दोहिं वि अनवड्डपो । हत्थालम्बो, अत्थादणो, ओसन्नाइया य तहोसानुवसंता न भावलिंगारिहा । दव्वलिंमत्थि तेसिं, भावलिंगेनाऽणवड्डप्पो । खेतओ अणवड्डप्पो जो जम्मि खेत्ते दोसमावन्नो सो तम्मि खेत्ते अणवड्डप्पो । जहा अत्थादानिओ तम्मि चेव खेत्ते देसे वा न उवड्डाविज्झइ । किं कारणं पुवब्बासा लोगो पुच्छेअ । सो वा तं इट्ठिगार-वमसमत्थो धारेउं । तेन अन्नत्थ उवड्डाविज्झइ । उत्तिमड्डपडिवन्नस्स वा तत्थेव भावलिंगं दिज्झइ ।

मू. (९१) जत्तियमित्तं कालं तवसा उ जहन्नएण छम्मासा ।

संवच्छरमुक्कोसं आसायइ जो जिनाईणं ॥

धू. कालतो अनवड्डप्पो जो जेत्तियं कालं अनुवसंतदोसो सो तत्तियं कालं अनवड्डप्पो । तव-अनवड्डप्पो दुविहो-आसायना-अणवड्डप्पो, पडिसेवणा-अनवड्डप्पो य । तत्थासायणामिमैसिं करेअ । तित्थयर-पवयण-सुय-आयरिय-गणहराणं महिद्धियाणं । जहा सव्वोवायकुसलेहिं अइककखड-देसणा कया । जाणंता य किं घरवासे वसंति, भोगे य भुअन्ति । तहा इत्थीतित्थं । संघमहिकिखवइ पडिनीयताए वा वड्डइ । अहवा भणइ अन्ने वा संधा अत्थि सियालसुणगाणं विगाणं ति । एवं सुयं अहिकिखवइ-पाययं ति । थाणे थाणे वा काया, पुनो पुनो वा दयाणि, पमाय-अप्पमाया वा । मोक्खदेसणाए जोइस-जोगिपाहुड-गणितेन वा किं पओयणं । तहा आयरियं जम्माईहिं अहिकिखवइ । तहा गणहरं महिद्धियं । महिद्धियगहणेन मूलगणहरं गहिया । जो वा जम्मि जुगे पहाणो तमहिकिखवइ । इट्ठिससायगरुया, सुहसाया, परोवएसु जुया मंखा इव, गिहिवच्छलगा न जईण ति एवमाईहिं आसाएंतो अनवड्डप्पं पावेइ । एस आसायणा-अणवड्डप्पो । पडिसेवना-अनवड्डप्पो इमेहिं कारणेहिं-साहम्मिय-अन्नधम्मिय-तेणियाए हत्थादलणादीहिं य आवज्झइ । तत्थ आसायणा-तवअनवड्डप्पो जहन्नेण छम्मासा, उक्कोसेणं संवच्छरं । पडिसेवणा-अनवड्डप्पो जहन्नेणं बारसमासा उक्कोसेणं बारस संवच्छराणि; इमाए गाहाए भिन्नइ-

मू. (९२) वासं बारस यासा पडिसेवि, कारणेन सव्वो वि ।

थोवं थोवतरं वा वहेअ, मुंचेअ वा सव्वं ॥

धू. सो य जइ इमेहिं गुणेहिं जुत्तो तो अनवड्डप्पतवं पडिवज्झइ ।

संघयणविरियआगमसुत्तत्थविहीए जो समग्गो उ ।

तवसी निग्गहजुत्तो पवयणसारे अहिगयत्थे ॥

तिलतुसतिभागमेत्तो वि जस्स असुहो न विज्झई भावो ।

निज्झूहणारिहो सो सेसे निज्झूहणा नत्थि ॥

एय गुणसंपउत्तो पावइ अनवड्डमुत्तमगुणोहो ।

एय गुण विष्णूहणे तारिसग्गमी भवे मूलं ॥

एयंता उस्सग्गेणं । अववाएण पुन कुलगणसंघकआइं तेनाधीणाइं सिंहाइय कअं वा पसाहियंति; तो थोवं थोवतरं वा से देअ । संघोवा से सव्व मेव मुच्छेअ । तस्स पुन अनवड्डप्पतवं पडिवज्झमाणस्स को विही ? किं वा तवं करेइ ति । एत्थ गाहा । -

मू. (९३) वंदइ न य वंदिज्झइ, परिहार-तवं सुदुअरं चरइ ।

संवासो से कप्पइ, नालवणाईणि सेसाणि ॥

चू. गणनिहोत्रमितिगिरं क्कादं परगणं पडिसेवइ । पसत्यदव्वखेत-काल-भावेसु । पसत्यदव्वे; उच्छु-वनसंड-पउमसर-चेइयधराइसु खेतै; काले मुहदिवसे; भावओ सञ्जागयं रविगयाइयं मोत्तुं आलोयणं पउअइ । काउस्सगो कीरइ निरुवसगनिमित्तं सेसाणं भयजननिमित्तं च । गच्छेण सहवासो एगखेतै, एगउवस्सए, एगपासे, अपरभीए अय्छइ । सेहमाइए वि वंदइ । ते पुन तं न वंदति । परिहारतवो गिम्ह-सिसिर-वासासु जहभ्रमज्झिमुक्कोसो । गिम्हे चउत्थ-छट्ट-ठुमाइं । सिसिरे छट्ट-ठुम-दसमाइं । वासासु अट्टम-दसम-बारसन्ताइं । पारणए अलेवकडं । संखेवओ अनवट्टपारिहं भणियं ॥ अहुना पारंचियारिहं भन्नइ -

मू. (१४) तित्थपर-पवयण-सुयं आयरियं गणहरं महिद्धियं ।

आसायंतो बहुसो आभिनिवेसेण पारंची ॥

चू. तित्थगराई जहा अनवट्टपे तहा इहं पि भाणिच्चो । गणहरो तित्थगरानंतरसीसो, सो महिद्धियगहणेण गहिओ जो । जहिं जुगप्पहाणो । आयो लाभो संपत्ती य एगट्ठा तस्स साडणा आसायना । जहा जहा अभिनिवेसेण हीलेई तहा तहा आयस्स साडणं करितो पारंचियं पावइ ।

मू. (१५) जो य स-लिंगे दुट्ठो कसाय-विसए हिं राय-वहगो य ।

राय गमहिसि-पडिसेवओ य बहुसो पगासो य ॥

चू. तओ पारंचिया पत्रत्ता: तं जहा-दुट्ठे पारञ्चिए, मूढे पारञ्चिए, अन्नमन्नं करेमाणे पारंचिए । दट्ठो दुविहो-कसायदुट्ठो, विसयदुट्ठो य । सपक्ख-परपक्खे चउभंगो । सपक्खो समण समणी । परपक्खो गिहत्था । तत्थ कसायदुट्ठे उदाहरणं-सासनवाले मुहनंतए य सिहिरिणि उलुगच्छिओ त्ति । विसयदुट्ठे वि चउभंगो । तत्थ दुविह-दुट्ठो वि पढम-विईयभंगे वट्टमाणो लिंगओ पारञ्ची । तईए अइसई देजा । अनइसई न देइ लिंग । रायवहओ जहा उदाइमारओ अन्नो वा । राइओ वा अग्गमहिसिं पडिसेवेइ । अग्गमहिसिगहणेण अन्नावि जा इट्ठा । च सहेण जुवराय-सेनावइमाईणं वा अग्गमहिसीओ । बहुसो पुनो पुनो य; लोगपगासो य जो य पारञ्चियं पावइ । इयरासु महिलासु पुन किं न पारंचि ? भन्नइ-बहु अवाया रायग्गमहिसीए । कुल-गण-संघ-आयरिय-पत्थारनिव्वि-सयाईया दोसा जओ पव्वन्ति त्ति । इयरमहिलासु पुन वयभंगदोसो, एगस्स य अवाओ होजा तेणं मूलं ।

मू. (१६) धीणद्धि-महादोसो अन्नोऽग्रासेवणापसत्तो य ।

चरिमट्ठाणावत्तिसु बहुसो य पसज्जए जो उ ॥

चू. धीणद्धी दरिसणावरण-कम्मभेओ निह्वा-पणगस्स । अइसंकिलिट्ट-परिणामा धीणद्धी । पदुड्डमुव्वाभिलसिओवरि सुत्तो वावारए केसववल्लं च जायए । उदाहरणाइ-पोग्गलमोयगदंते फरुसगवडसालभंजणे वेव । एवमाई उदाहरणा । अन्नोअग्रासेवणं-अन्नोअहिट्ठाणासेवणन्ति भणियं होइ । तत्थ पारञ्चियं । बहुसो पुनो पुनो य तेसु पारञ्चियावराहेसु पगरिसेण सज्जए पसज्जए जो ।

मू. (१७) सो कीरइ पारंची लिंगाओ १-खेत २-कालओ ३-तवओ य ४।

संपागड-पडिसेवी लिंगाओ धीणगिद्धी य ॥

चू. सो य पारंचिओ चउव्विहो-लिंगओ, खेतओ, कालओ, तवओ । तत्थ दव्व-भावलिगे चउभंगो । धीणद्धिमहादोसो । अन्नोअग्रासेवणा-पसत्तो । रायवहओ अग्गमहिसीपडिसेवनाइएसु

अवराहेसु उभयलिङ्गेणावि पारंची ।

मू. (९८) वसहि-निवेसन-वाङ्ग-साहि-निओग-पुर-देस-रजाओ ।

खेत्ताओ पारंची कुल-गण-संधालयाओ वा ॥

मू. (९९) जत्सुम्भो दोसो उप्यञ्जिस्सइ य जत्थ नाऊणं ।

तत्तो तत्तो कीरइ खेत्ताओ खेत्त-पारंची ॥

सू. खेत्तपारञ्चिओ जो जम्भि खेत्ते दूसिओ अच्छमाणो वा दोसं पावेआ । वसहीए एवं निवेसण-पाङ्ग-साही-निओग-पुर-देस-रजाओ य जत्थ जत्थ दोसमावन्नो आवञ्जिस्सइ वा ताओ ताओ खेत्तपारञ्चिओ कीरइ ।

मू. (१००) जत्तिय-मेत्तं कालं तवसा पारंचियस्स उ स एव ।

कालो दु-विगप्पस्स वि अनवड्डप्पस्स जोऽभिहिओ ॥

सू. जो जावईयं कालं अनुवसंतदोसो, दूसइ वा जावईयं कालं सो कालपारंचिओ । तवसा पारंचिओ दुविहो-आसादनापारंचिओ, पडिसेवणापारंचिओय । आसायणापारंचिओ तित्थगराइ टाणेसु । विभासा पुव्वभणिया । पडिसेवणापारंचिओ तिविहो-दुडे पारंचिए, पमत्ते पारंचिए, अन्नमन्नं करेमाणे पारंचिए । दुडो दुविहो-कसायविसएहिं पुव्वभणिओ । पमत्तो पारंचिए-‘कसाय-विगहा-वियड-ईंदिय-निद्-प्पमाय इति । एए भणियव्वा वित्थरओ । अन्नमन्नं करेमाणो पुव्वभणिओ । आसायणापारंचिओ जहन्नेन छम्मासा, उक्कोसेण संवच्छरं । पडिसेवणा-पारंचिओ जहन्नेन बारसमासे उक्कोसेण बारसवासा । संघयणाइया गुणा जहा अणवड्डप्पे; तवो वि तह देव ।

मू. (१०१) एगागी खेत्त-बाहिं कुणइ तवं सु-विउत्तं महासत्तो ।

अवलोयणमायरिओ पइ-दिनमेगो कुणइ तस्स ॥

सू. जिनकप्पियपडिरुविओ खेत्तबाहिं ठाइ अद्धजोयणबाहिरओ । जओ विहरइ आयरिओ तओ तओ सो वि विहरइ । खेत्तओ बाहिरओ ठियस्स आयरिओ पइदिवसं अवलोयणं करेइ । सुत्तत्थपोरिसीओ दोत्रि वि दाउं गच्छइ तस्स समीवं । अहवा अत्थपोरिसिं अदाउं गच्छइ । अहवा दोत्रिवि अदाऊण गच्छइ । अहवा दुव्वलो, असमत्थो तदूरं गंतुं, कुलाइकज्जेहिं वा वावडो, ताहे गीयत्थं सीसमन्नं वा पेसेइ । भत्तपाणं चायरियस्स आयरियपेसवियस्स वा अगिलाणो सयमेव करेइ । अह गिलाणो तो आयरिओ अन्नो वा से भत्ताइ आहारइ उव्वत्तणाइयं पि से कुणइ । सुत्तत्थेसु आयरिओ अन्नो वा से पडिपुच्छगं देइ । एवमेयं संखेवपारंचियारिहं भणियं ।

मू. (१०२) अनवड्डप्पो तवसा तव-पारंची य दो वि वोच्छिन्ना ।

चोइस-पुव्वधरम्मी, धरंति सेसा उ जा तित्थं ॥

सू. तवअनवड्डप्पो तवपारंचिओ य भइबाहुसामिम्भि धरिमघउइस-पुव्वधरे दो वि वोच्छिन्ना । लिङ्ग-खेत्त-कालाणवड्डप्प-पारंचिया ताव अनुसञ्जिज्जंति जाव तित्थं ।

मू. (१०३) इय एस जीयकप्पो समासओ सुविहियानुकंपाए ।

कहिओ, वेयोऽयं पुन पत्ते सुपरिच्छिय-गुणम्मि ॥

सू. इतिकरणो परिसमत्तिवयणो । एस इति अनंतरुद्धिद्वो जीयकप्पो जीयववहारो कप्पो । वण्णणा परुवणय त्ति एगद्धा । समासओ संखेवओ । सोहणं विहियं जेसिं नाणाइयं ते सुविहिया

साहू । तेसिमनुकंपानिमित्तं । कहिओ अक्खाओ । देओ दायव्वो अयं पुन । कहिं ? पत्ते । किंविसिद्धे ? संविग्गवज्जभीरू, परिणामगपडजोगी, आयरियवन्नवादी, संगहसीलो, अपरितंत-बहुसुयमेहावी; एवमाइगुणसंपन्ने पत्ते । पुन सहोऽवधारणे । पत्ते चेव दायव्वो, नापत्ते । सुद्ध परिच्छिया गुणा जस्स । एए चेव संविग्गाई भणिया गुणा । आइभज्झावसाणेसु ताव-च्छेय-निघसेसु य जच्चसुवन्नमिव अविगारि जं, तं सुपरिच्छियगुणं; तम्मि सुपरिच्छियगुणे सुत्तत्थयओ देओयमिति ।

इति जेन जीयदानं साहूणऽइयारपंकपरिसुद्धिकरं ।
 गाइहिं फुडं रइयं म्हुणयत्थाहिं पावणं परमहियं ॥
 जिनभद्वखमासमणं निच्छियसुत्तत्थदायगामलयरं ।
 तमहं वंदे पयओ परमं परोवगारकारिणमहगंधं ॥
 मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पाविता जीतकल्प सूत्रस्य
 सिद्धसेन गणिविरचिता पूर्णिः परिसमाप्ता

३८

पंचम छेदसूत्रं जीतकल्पसूत्रं समाप्तम्